

RAPORT Z WIZYTACJI
(profil ogólnoakademicki)

dokonanej w dniach 10-11 maja 2017 r.
na kierunku „geografia”
prowadzonym
na Wydziale Kultury Fizycznej, Zdrowia i Turystyki,
Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy

Warszawa, 2017 r.

Spis treści

1. Informacja o wizytacji i jej przebiegu.....	4
1.1. Skład zespołu oceniającego Polskiej Komisji Akredytacyjnej	4
1.2. Informacja o procesie oceny.....	4
2. Podstawowe informacje o programie kształcenia na ocenianym kierunku	4
3. Ogólna ocena spełnienia kryteriów oceny programowej	4
4. Szczegółowy opis spełnienia kryteriów oceny programowej	7
Kryterium 1. Koncepcja kształcenia i jej zgodność z misją oraz strategią uczelni	7
Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 1	7
Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron	9
Dobre praktyki.....	10
Zalecenia	10
Kryterium 2. Program kształcenia oraz możliwość osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia	10
Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 2	10
Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron	14
Dobre praktyki.....	14
Zalecenia	14
Kryterium 3. Skuteczność wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia	14
Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 3	14
Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron	14
Dobre praktyki.....	14
Zalecenia	14
Kryterium 4. Kadra prowadząca proces kształcenia.....	18
Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 4	18
Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron	18
Dobre praktyki.....	18
Zalecenia	18
Kryterium 5. Współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym w procesie kształcenia.....	22
Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 5	22
Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron	24
Dobre praktyki.....	24
Zalecenia	24
Kryterium 6. Umieędzynarodowienie procesu kształcenia.....	24
Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 6	24
Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron	26
Dobre praktyki.....	27
Zalecenia	27
Kryterium 7. Infrastruktura wykorzystywana w procesie kształcenia	27

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 7	
Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron	
Dobre praktyki.....	
Zalecenia	
Kryterium 8. Opieka nad studentami oraz wsparcie w procesie uczenia się i osiągnięcia efektów kształcenia.....	29
Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 8	29
Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron	31
Dobre praktyki.....	31
Zalecenia	31
8. Ocena dostosowania się jednostki do zaleceń z ostatniej oceny PKA, w odniesieniu do wyników bieżącej oceny	31
Załączniki:.....	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Załącznik nr 1. Podstawa prawna oceny jakości kształcenia	
Załącznik nr 2. Szczegółowy harmonogram przeprowadzonej wizytacji uwzględniający podział zadań pomiędzy członków zespołu oceniającego	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Załącznik nr 3. Ocena wybranych prac etapowych i dyplomowych..	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Załącznik nr 4. Wykaz nauczycieli akademickich, którzy mogą być zaliczeni do minimum kadrowego kierunku (spośród nauczycieli akademickich, którzy złożyli oświadczenie o wyrażeniu zgody na zaliczenie do minimum kadrowego)	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Załącznik nr 5. Wykaz nauczycieli akademickich, którzy nie mogą być zaliczeni do minimum kadrowego kierunku (spośród nauczycieli akademickich, którzy złożyli oświadczenie o wyrażeniu zgody na zaliczenie do minimum kadrowego)	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Załącznik nr 6. Wykaz modułów zajęć, których obsada zajęć jest nieprawidłowa	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Załącznik nr 7. Informacja o hospitowanych zajęciach i ich ocena...	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.

1. Informacja o wizytacji i jej przebiegu

1.1. Skład zespołu oceniającego Polskiej Komisji Akredytacyjnej

Przewodniczący: prof. dr hab. Leszek Nogowski , członek PKA (P)

członkowie:

1. prof. dr hab. Krzysztof Fortuniak- ekspert PKA (E1)
2. dr hab. Mariusz Rzętała- ekspert PKA (E2)
3. dr hab. Anna Bąkiewicz- członek PKA, ekspert ds. pracodawców (EP)
4. mgr Agnieszka Socha-Woźniak- ekspert ds. postępowania oceniającego (EPO)
5. Marcin Grzegorzczak- ekspert ds. studenckich (ES)

1.2. Informacja o procesie oceny

Ocena jakości kształcenia na kierunku „geografia” w Uniwersytecie Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy przeprowadzona została z inicjatywy Polskiej Komisji Akredytacyjnej w ramach harmonogramu prac określonych przez Prezydium PKA na rok akademicki 2016/2017. Polska Komisja Akredytacyjna po raz czwarty oceniała jakość kształcenia na powyższym kierunku studiów. Poprzednia wizytacja na kierunku „geografia” przeprowadzona była w roku akademickim 2010/2011 – kierunek ten otrzymał wówczas ocenę pozytywną wyrażoną Uchwałą Prezydium PKA z dnia 1 września 2011 r. Raport zawiera także wstępne opinie dotyczące profilu praktycznego, w związku z tym, że nastąpiła zmiana profilu, jednak ocena zostanie przeprowadzona po zakończeniu cyklu kształcenia.

Wizytacja została przygotowana i przeprowadzona zgodnie z obowiązującą procedurą oceny programowej, której dokonuje Polska Komisja Akredytacyjna.

Zespół Oceniający PKA poprzedził wizytację zapoznaniem się z raportem Samooceny przedłożonym przez Władze Uczelni, odbył także spotkanie organizacyjne w celu omówienia spraw wymagających wyjaśnienia z Władzami ocenianej jednostki oraz ustalenia szczegółowego harmonogramu przebiegu wizytacji; dokonano także podziału zadań pomiędzy członków Zespołu.

W trakcie wizytacji odbyły się spotkania z nauczycielami akademickimi prowadzącymi zajęcia na ocenianym kierunku studiów, ze studentami, z osobami odpowiedzialnymi za praktyki, oraz wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia, z Samorządem Studenckim, Kołami Naukowymi, a także przedstawicielem Biura Karier. Zespół oceniający spotkał się także z przedstawicielami otoczenia społeczno-gospodarczego. Przeprowadzono hospitację zajęć oraz wizytację bazy dydaktycznej wykorzystywanej w realizacji zajęć na ocenianym kierunku studiów. W toku wizytacji Zespół dokonał przeglądu prac dyplomowych i etapowych, a także przedłożonej dokumentacji.

Przed zakończeniem wizytacji Zespół PKA odbył wewnętrzne spotkanie podsumowujące wizytację, podczas którego dokonano wstępnych ustaleń, sformułowano uwagi i zalecenia, o których Zespół poinformował władze Uczelni i jednostki na spotkaniu podsumowującym.

Podstawa prawna oceny została określona w Załączniku nr 1, a szczegółowy harmonogram przeprowadzonej wizytacji, uwzględniający podział zadań pomiędzy członków zespołu oceniającego, w Załączniku nr 2.

2. Podstawowe informacje o programie kształcenia na ocenianym kierunku

(jeśli kierunek jest prowadzony na różnych poziomach kształcenia, informacje należy przedstawić dla każdego poziomu kształcenia)

Nazwa kierunku studiów	„geografia”	
Poziom kształcenia (studia I stopnia/studia II stopnia/jednolite studia magisterskie)	studia I i II stopnia	
Profil kształcenia	ogólnoakademicki	
Forma studiów (stacjonarne/niestacjonarne)		
Nazwa obszaru kształcenia, do którego został przyporządkowany kierunek (w przypadku, gdy kierunek został przyporządkowany do więcej niż jednego obszaru kształcenia należy podać procentowy udział liczby punktów ECTS dla każdego z tych obszarów w liczbie punktów ECTS przewidzianej w planie studiów do uzyskania kwalifikacji odpowiadającej poziomowi kształcenia)	obszar nauk przyrodniczych	
Dziedziny nauki/sztuki oraz dyscypliny naukowe/artystyczne, do których odnoszą się efekty kształcenia na ocenianym kierunku (zgodnie z rozporządzeniem MNiSW z dnia 8 sierpnia 2011 w sprawie obszarów wiedzy, dziedzin nauki i sztuki oraz dyscyplin naukowych i artystycznych, Dz.U. 2011 nr 179 poz. 1065)	Dziedziny nauk: - o Ziemi, w dyscyplinach naukowych: geografia, geologia, geofizyka, oceanologia - biologicznych, w dyscyplinach naukowych: ochrona środowiska, ekologia.	
Liczba semestrów i liczba punktów ECTS przewidziana w planie studiów do uzyskania kwalifikacji odpowiadającej poziomowi kształcenia	studia I stopnia- 6 semestrów, 183 pkt. ECTS studia II stopnia – 4 semestry, 120 pkt. ECTS	
Specjalności realizowane w ramach kierunku studiów	Profil ogólnoakademicki: - studia I st.: Geografia fizyczna oraz Geografia społeczno-ekonomiczna, - studia II st.: Geografia fizyczna z ochroną środowiska przyrodniczego, Geografia społeczno-ekonomiczna oraz Geografia turystyki.	
Tytuł zawodowy uzyskiwany przez absolwentów	licencjat/ magister	
Liczba nauczycieli akademickich zaliczanych do minimum kadrowego	13/16	
	Studia stacjonarne	Studia niestacjonarne
Liczba studentów kierunku	I st. – 7 II st. – 35	I st. – 0 II st. – 0
Liczba godzin zajęć wymagających bezpośredniego udziału nauczycieli akademickich i studentów na studiach stacjonarnych	I st. -2254 ¹ godz. II st. – 1503 ² godz.	I st. ⁴ II st. ⁴

¹ w tym 1854 – godziny przewidziane w siatce godzin (wykłady, ćwiczenia, laboratoria, konwersatoria, itp.), pozostałe godziny obejmują niewliczone w siatkę godzin, egzaminy, kolokwia, zaliczenia, konsultacje itp. (informacja uzyskana w trakcie wizytacji);

² w tym 853 (zależnie od specjalności) – godziny przewidziane w siatce godzin (wykłady, ćwiczenia, laboratoria, konwersatoria, itp.), pozostałe godziny obejmują niewliczone w siatkę godzin, egzaminy, kolokwia, zaliczenia, konsultacje itp. (informacja uzyskana w trakcie wizytacji);

⁴ nie dotyczy – Wydział nie prowadzi obecnie naboru na studia niestacjonarne

3. Ogólna ocena spełnienia kryteriów oceny programowej *

Kryterium	Ocena stopnia spełnienia kryterium ¹ Wyróżniająca / W pełni / Zadowalająca/ Częściowa / Negatywna
Kryterium 1. Koncepcja kształcenia i jej zgodność z misją oraz strategią uczelni	I i II st w pełni
Kryterium 2. Program kształcenia oraz możliwość osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia	I i II st w pełni
Kryterium 3. Skuteczność wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia	I i II st w pełni
Kryterium 4. Kadra prowadząca proces kształcenia	I i II st w pełni
Kryterium 5. Współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym w procesie kształcenia	I i II st w pełni
Kryterium 6. Umiędzynarodowienie procesu kształcenia	I i II st w pełni
Kryterium 7. Infrastruktura wykorzystywana w procesie kształcenia	I i II st w pełni
Kryterium 8. Opieka nad studentami oraz wsparcie w procesie uczenia się i osiągania efektów kształcenia	I i II st zadowalająca
Jeżeli argumenty przedstawione w odpowiedzi na raport z wizytacji lub wniosku o ponowne rozpatrzenie sprawy będą uzasadniały zmianę uprzednio sformułowanych ocen, raport powinien zostać uzupełniony. Należy, w odniesieniu do każdego z kryteriów, w obrębie którego ocena została zmieniona, wskazać dokumenty, przedstawić dodatkowe argumenty i informacje oraz syntetyczne wyjaśnienia przyczyn, które spowodowały zmianę, a ostateczną ocenę umieścić w tabeli 1.	

Tabela 1

Kryterium	Ocena spełnienia kryterium ¹ Wyróżniająca / W pełni / Zadowalająca/ Częściowa
Uwaga: należy wymienić tylko te kryteria, w odniesieniu do których nastąpiła zmiana oceny	

¹ W przypadku gdy oceny dla poszczególnych poziomów kształcenia różnią się, należy wpisać ocenę dla każdego poziomu odrębnie.

4. Szczegółowy opis spełnienia kryteriów oceny programowej

Kryterium 1. Koncepcja kształcenia i jej zgodność z misją oraz strategią uczelni

- 1.1. Koncepcja kształcenia
- 1.2. Badania naukowe w dziedzinie / dziedzinach nauki / sztuki związanej / związanych z kierunkiem studiów
- 1.3. Efekty kształcenia

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 1

1.1 Koncepcja kształcenia

Kierunek geografia przypisany został do obszaru nauk przyrodniczych dziedziny nauk o Ziemi (92%) i nauk biologicznych (8%). Zgodnie z takim przyporządkowaniem kształcenie na poziomie studiów pierwszego stopnia ma umożliwić studentom zdobycie podstawowej wiedzy, umiejętności i kompetencji z zakresu geografii fizycznej i geografii społeczno-ekonomicznej, a także niezbędną wiedzę dotyczącą procesów i zjawisk zachodzących w przestrzeni geograficznej. Absolwent studiów drugiego stopnia posiada natomiast poszerzoną wiedzę pozwalającą na krytyczne rozumienie, współczesnych procesów i zjawisk zachodzących w szeroko rozumianej przestrzeni geograficznej. Taka koncepcja w pełni odpowiada ogólnie przyjętym standardom studiów geograficznych. Opracowana koncepcja kształcenia ma typowy charakter, podobny do kształcenia w innych polskich ośrodkach. Geografia jest jedną z klasycznych dyscyplin naukowych, dlatego kształcenie na ocenianym kierunku jest zgodne z wizją Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego opartą na dążeniu do utrzymania pozycji głównej szerokoprofilowej uczelni w Bydgoszczy (*Strategia rozwoju UKW na lata 2016-2020*) oraz z ideą kreowania interdyscyplinarnej, nowoczesnej myśli naukowej – geografia ze względu na swój charakter jest dyscypliną łączącą wiele, często bardzo odległych dziedzin wiedzy. W strategii Wydziału (*Strategia rozwoju WKFiT na lata 2017-2020*) jako jedno z głównych celów strategicznych wymieniono wzmacnianie pozycji naukowej oraz zgodnie z celem polityki jakości, zapewnienie najwyższej jakości kształcenia. Aby zapewnić jakość kształcenia przewiduje się m.in. oparty na badaniach rozwój kadry naukowej zapewniający uwzględnianie w procesie kształcenia postępu w zakresie nauk geograficznych oraz wzrost wymiany międzynarodowej zarówno studentów, jak i nauczycieli akademickich. Jako jeden z głównych celów strategicznych podano również efektywną współpracę z otoczeniem społeczno-gospodarczym. Jako wynik konsultacji z interesariuszami zewnętrznymi, a także studentami kierunku Wydział jest w trakcie zmiany profilu kształcenia z ogólnoakademickiego na praktyczny (zrekrutowano studentów na pierwszy rok studiów drugiego stopnia (na pierwszy stopień nie przyjęto studentów z uwagi na małą liczbę kandydatów). W koncepcji kształcenia dla profilu praktycznego przyjęto, że taki profil kształcenia pozwoli studentom zdobyć umiejętności praktyczne i kwalifikacje szczególnie pożądane przez pracodawców.

Warunek uwzględnienia w koncepcji kształcenia wzorców i doświadczeń krajowych i międzynarodowych został spełniony poprzez analizę w procesie wypracowywania koncepcji kształcenia programów studiów geograficznych wybranych uniwersytetów i szkół wyższych, m.in.: Sorbona Paryż IV, Howard College of Arts and Sciences Samford University, UFR Lettres Université d'Orléans, Francja czy Freie Universität w Berlinie. Jako przykład uwzględniania w koncepcji kształcenia wzorców międzynarodowych podany na spotkaniu zespołu wizytującego z pracownikami uznać można zwiększenie udziału metod GIS w kształceniu studentów będące wynikiem dyskusji prowadzonych podczas wizyty pracowników Instytutu Geografii na uniwersytecie w Orleanie.

1.2 Badania naukowe w dziedzinie / dziedzinach nauki / sztuki związanej / związanych z kierunkiem studiów

Wydział Kultury Fizycznej, Zdrowia i Turystyki tworzą dwie jednostki: Instytut Kultury Fizycznej (IKF) oraz Instytut Geografii (IG). Pracownicy Instytutu Geografii prowadzą badania naukowe zarówno w obszarze geografii fizycznej jak i społeczno-ekonomicznej – dwóch podstawowych subdyscyplin geografii. W zakresie geografii fizycznej badania prowadzone przez pracowników dotyczą takich tematów, jak: wpływ działalności człowieka na środowisko przyrodnicze; współczesne procesy

korytowe rzek, wpływ stopni wodnych na procesy erozyjno- akumulacyjne rzek; rewitalizacja rzek i kanałów, gospodarka wodna; zróżnicowanie warunków klimatycznych w skali lokalnej i regionalnej; klimat obszarów zurbanizowanych; badania w zakresie morfologii, morfogenezy i ochrony krajobrazu; opracowania fizjograficzne i ekofizjograficzne. W dziedzinie geografii społeczno-ekonomicznej prowadzone są badania aktualnych procesów społeczno-ekonomicznych, na przykład: konkurencyjność miast, regionów i firm; przemiany społeczno-ekonomiczne w obszarach wiejskich i zurbanizowanych; geografia transportu; transformacja społeczno-ekonomiczna w krajach Europy Środkowo-Wschodniej, współczesne procesy społeczno-gospodarcze w Bydgoszczy i jej strefie podmiejskiej, badania zachowań przestrzennych i preferencji społecznych w obszarach zurbanizowanych. Kierunki badań pozwalają stwierdzić, że poprzez ich kompleksowość, różnorodność i aktualność problematyki geograficznej, kierunkowe efekty kształcenia, w tym efekty w zakresie pogłębionej wiedzy i umiejętności prowadzenia badań naukowych mogą zostać osiągnięte poprzez włączenie studentów do prowadzonych prac badawczych. Współpraca pracowników z instytucjami zagranicznymi oraz zatrudnienie w Instytucie zagranicznych wykładowców sprzyja umiędzynarodowieniu procesu kształcenia. Przegląd tematyki badawczej potwierdza zgodność efektów kształcenia ocenianego kierunku z zakresem działalności naukowej. Udokumentowanym efektem badań naukowych są publikacje w renomowanych czasopismach naukowych, w tym w czasopismach o zasięgu międzynarodowym (Lista A MNiSW), aczkolwiek ogólny dorobek publikacyjny Instytutu należy uznać za umiarkowany. Prowadzone w Jednostce badania mają wpływ na ciągłe doskonalenie koncepcji i procesu kształcenia. Oprócz naturalnej aktualizacji treści kształcenia na poszczególnych przedmiotach przez prowadzących badania nauczycieli akademickich przykładem tego wpływu jest wprowadzenie takich przedmiotów jak: „zoogeomorfologia”, „geoturystyka” czy „problemy rozwoju miast”, będących bezpośrednim wynikiem realizacji określonych tematów badawczych. Standardem jest wykorzystanie wyników badań naukowych prowadzonych przez pracowników WKFZT UKW w realizacji kształcenia na studiach pierwszego i drugiego stopnia kierunku geografia (profil ogólnoakademicki i profil praktyczny), czego dowodzą spisy literatury podstawowej i uzupełniającej ujęte w sylabusach przedmiotów, a oparte w części na dorobku nauczycieli akademickich Instytutu Geografii. Egzemplifikacją omawianej aplikacyjności są zwłaszcza niektóre przedmioty:

- na studiach I stopnia o profilu ogólnoakademickim (Podstawy geografii fizycznej, Geografia gospodarcza, Ogólnogeograficzne ćwiczenia terenowe, Wybrane zagadnienia transportu, Problemy obszarów wiejskich);
- na studiach II stopnia o profilu ogólnoakademickim (Potamologia, Zasoby przyrodnicze w turystyce, Agroturystyka, Geomorfologia antropogeniczna, Ćwiczenia terenowe);
- na studiach II stopnia o profilu praktycznym (Metody badań w geografii fizycznej, Współczesne procesy geomorfologiczne, Potamologia, Geomorfologia antropogeniczna, Metody hydrometrii rzecznej, Zarządzanie zasobami wodnymi)

1.3 Efekty kształcenia

Efekty kształcenia dla ocenianego kierunku, zgodnie z jego przyporządkowaniem, odnoszą się w całości do efektów obszaru nauk przyrodniczych w szczególności do dyscypliny geografia, np.: „posiada podstawową wiedzę na temat procesów i zjawisk zachodzących w przestrzeni geograficznej”, „ma wiedzę na temat wzajemnych związków struktur i instytucji społecznych i rozumie ich wpływ na kształtowanie przestrzeni geograficznej”, „potrafi samodzielnie przeprowadzić podstawowe obserwacje oraz badania terenowe i laboratoryjne w zakresie geografii i pokrewnych nauk o Ziemi”. Dla studiów I stopnia profilu ogólnoakademickiego kierunkowe efekty kształcenia obejmują 13 efektów z zakresu wiedzy, 18 z zakresu umiejętności i 7 z zakresu kompetencji społecznych. Dla studiów I stopnia o profilu praktycznym liczby te wynoszą odpowiednio: 14, 18 i 6. Zdefiniowane efekty kierunkowe pozwalają na osiągnięcie wszystkich efektów obszarowych. W profilu ogólnoakademickim zdefiniowano takie same efekty dla studiów stacjonarnych i niestacjonarnych (obecnie nie realizowanych). Efekty kierunkowe zdefiniowane są dosyć ogólnikowo, co tłumaczyć należy szerokim spektrum zainteresowań badawczych geografii. Są one jednak w pełni spójne z efektami obszarowymi, będąc czasami wręcz ich delikatną modyfikacją. Uszczegółowienie efektów kierunkowych znaleźć można w efektach przedmiotowych (modułowych) podanych w sylabusach przedmiotów. Analiza efektów przedmiotowych pozwala stwierdzić, że tworzą one spójny system i że wszystkie efekty

kierunkowe są realizowane poprzez osiąganie efektów przedmiotowych. Efekty przedmiotowe (podane oddzielnie dla wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych) cechuje z reguły właściwy poziom uszczegółowienia, są sformułowane w sposób jasny pozwalający na ich weryfikację., na przykład: „student potrafi wskazać wykorzystywania obrazów satelitarnych i zdjęć lotniczych do analizy środowiska i planowania działalności człowieka”, „umie scharakteryzować współczesne techniki i systemy teledetekcyjne”, „przedstawia procesy i zjawiska prowadzące do zróżnicowania poziomu życia ludności na świecie”, „potrafi przeprowadzić proste obserwacje i badania z zakresu geografii społecznej”. Efekty kształcenia wybranych przedmiotów uwzględniają osiągnięcie pogłębionej wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych przygotowujących (na I stopniu studiów) do prowadzenia samodzielnych badań naukowych np.: „potrafi przygotować plan pracy dyplomowej, dobrać odpowiednie metody badań, a także określić cel, zakres oraz źródła niezbędnych materiałów”. W zbiorze efektów kształcenia uwzględniono efekty w zakresie znajomości języka obcego.

Realizacji kierunkowych efektów kształcenia służą także praktyki zawodowe, w trakcie których student osiąga takie efekty jak np.: „zna podstawowe struktury i zasady funkcjonowania form indywidualnej przedsiębiorczości możliwe do realizacji w oparciu o wiedzę i umiejętności z zakresu geografii i pokrewnych nauk o Ziemi”, „zna i rozumie zasady bezpieczeństwa i higieny pracy w stopniu wystarczającym do samodzielnej pracy w zawodzie związanym z geografią i pokrewnymi naukami o Ziemi, a także dalszej pracy naukowej i procesie uczenia się” czy „jest odpowiedzialny za prawidłowy, bezpieczny dla siebie i innych przebieg wykonywanej pracy badawczej i tej związanej z wykonywanym zawodem, umie postępować w stanach zagrożenia”.

Generalnie analogiczne uwagi można sformułować w przypadku studiów II stopnia. W tym przypadku na profilu ogólnoakademickim sformułowano 17 efektów z zakresu wiedzy, 15 z zakresu umiejętności i 10 z zakresu kompetencji społecznych, a na profilu praktycznym odpowiednio 18, 14 i 10. Jednakże w dostarczonej w czasie wizytacji matrycy pokrycia efektów kształcenia można zauważyć, że nie do wszystkich efektów kierunkowych na II stopniu znajdują się odwołania w sylabusach przedmiotów (w przedmiotowych efektach kształcenia). Analiza treści programowych zawartych w sylabusach pozwala jednak wnioskować, że jest to raczej uchybienie formalne – kierunkowe efekty są w rzeczywistości realizowane na wybranych przedmiotach, choć explicite nie ma do nich odniesienia. Ewidentnym przykładem tego typu sytuacji może być efekt kierunkowy K_U10 określony jako: „pisze opracowania monograficzne na podstawie samodzielnie dobranej literatury, stosując oryginalne podejścia i uwzględniając nowe osiągnięcia w zakresie geografii”, do którego (program 2015/16) brak odniesienia w sylabusach, a który jest realizowany na wielu przedmiotach (o czym świadczy choćby przegląd prac etapowych), w szczególności na seminarium dyplomowym. Dla wymienionego rocznika podobna sytuacja występuje jeszcze w przypadku efektów K_W11, K_W13, K_W16, K_U14 i K_K10, a w przypadku rocznika 2016/17 w przypadku efektów: K_W13, K_W16, K_W17 i K_U10. Należy zatem zalecić ponowny przegląd sylabusów pod kątem przyporządkowania efektów przedmiotowych do kierunkowych, tak aby wszystkie realizowane efekty zostały wymienione w sylabusach, co zapewni pełne pokrycie matrycy efektów kształcenia. Przytoczony powyżej kierunkowy efekt kształcenia oraz na przykład takie efekty kierunkowe jak: „ma pogłębioną i rozszerzoną wiedzę w zakresie technik i narzędzi badawczych stosowanych w badaniach geografii fizycznej i społeczno-ekonomicznej oraz pokrewnych nauk o Ziemi” czy „ma pogłębioną i rozszerzoną wiedzę dotyczącą waloryzacji środowiska przyrodniczego”, wskazują na uwzględnienie w zbiorze efektów kształcenia określonych dla ocenianego kierunku oraz dla modułów zajęć efektów związanych z pogłębioną wiedzą, umiejętnościami badawczymi oraz kompetencjami niezbędnymi w działalności badawczej w zakresie obszaru wiedzy nauk przyrodniczych oraz w zakresie dyscypliny naukowej geografia. Podczas spotkania ZO ze studentami kierunku wskazali oni, że sylabusy powinny zostać uzupełnione o przewidywany czas pracy własnej studenta, a przede wszystkim o liczbę godzin przysługujących im konsultacji.

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

Przedstawiona powyżej analiza pozwala stwierdzić, że koncepcja kształcenia na kierunku geografia WKFiT UKW w Bydgoszczy jest zgodna z misją i strategią Uniwersytetu i Jednostki, uwzględnia postęp nauk geograficznych i umiędzynarodowienie studiów oraz wzorce krajowe i

zagraniczne, oceniana koncepcja kształcenia pozwala na wykształcenie absolwenta odpowiadającego ogólnie przyjętym oczekiwaniom względem specjalistów w zakresie geografii. Za mocną stronę koncepcji kształcenia należy uznać jej osadzenie w wypracowanych od lat, klasycznych wzorcach z jednoczesną otwartością na doświadczenia zewnętrzne (krajowe i zagraniczne), słabszą, atrakcyjność kierunku mogąca być jedną z przyczyn niewielkiej liczby studentów.

Badania naukowe prowadzone w Instytucie Geografii WKFZiT UKW w Bydgoszczy obejmują różne nurty geografii przez co pozwalają na ciągle doskonalenie programu i koncepcji kształcenia oraz na osiąganie przez studentów efektów kształcenia, w tym efektów w zakresie pogłębionej wiedzy, umiejętności oraz kompetencji społecznych niezbędnych w działalności badawczej. Mocną stroną kierunku jest jego ścisły związek z tematyką badawczą, słabszą, umiarkowany ogólny potencjał badawczy Jednostki.

Kierunkowe efekty kształcenia opracowane zostały poprawnie z uwzględnieniem efektów obszarowych. Efekty kierunkowe są realizowane poprzez realizację efektów przedmiotowych tworząc spójny system, chociaż w przypadku niektórych efektów kierunkowych studiów II stopnia brak bezpośrednich odnośników w sylabusach i dopiero analiza treści kształcenia na przedmiotach pozwala wnioskować, że są one powiązane. Zdefiniowane efekty kształcenia są możliwie jasno sformułowane, zgodne dla studiów stacjonarnych i niestacjonarnych, oraz mogą być weryfikowane przy pomocy standardowych metod.

Dobre praktyki

Zalecenia

Kryterium 2. Program kształcenia oraz możliwość osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia

- 2.1. Program i plan studiów - dobór treści i metod kształcenia
- 2.2. Skuteczność osiągania zakładanych efektów kształcenia
- 2.3. Rekrutacja kandydatów, zaliczanie etapów studiów, dyplomowanie, uznawanie efektów kształcenia oraz potwierdzanie efektów uczenia się

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 2

2.1. Program i plan studiów - dobór treści i metod kształcenia

Program studiów stacjonarnych I stopnia obejmuje 6 semestrów i liczy 1854 godzin zajęć kontaktowych umieszczonych w siatce godzin. Na studiach II stopnia są to 4 semestry i 853-868 godzin (w zależności od profilu i specjalności). Pozostała liczba godzin wymagających bezpośredniego udziału nauczycieli akademickich, niezbędna aby studia mogły być uznane za studia stacjonarne, wypełniana jest (zgodnie z informacją otrzymaną w trakcie wizytacji) w ramach konsultacji, realizowanych poza siatką zajęć kolokwium, egzaminów oraz praktyk. Liczba ta wydaje się nieco zawyżona, choć podobną sytuację można zaobserwować na innych uniwersyteckich kierunkach geograficznych. Należy zauważyć, że zarówno w programach studiów, jak i w raporcie samooceny niewłaściwie zinterpretowano pojęcie punktów ECTS przypisanych zajęciom wymagającym bezpośredniego udziału nauczyciela, przez co podana liczba punktów została znacznie zawyżona. Problem ten został wyjaśniony w trakcie wizytacji.

Na studiach I stopnia profilu ogólnoakademickiego przedmioty podzielone zostały na bloki obejmujące przedmioty z zakresu nauk podstawowych geografii (37-38 przedmiotów, w tym 9 ćwiczeń terenowych – 1159 godzin zajęć), przedmioty ogólne (5 przedmiotów, w tym język obcy i wychowanie fizyczne), na 2 roku studiów wymagane zajęcia z obszaru nauk humanistycznych (3 przedmioty realizujące 5 pkt. ECTS), przedmioty specjalnościowe (15-16 przedmiotów – 425 godzin) oraz wykłady ogólnouczelniane do wyboru (1-2 wykłady). Podobne proporcje określono na studiach o profilu praktycznym. Dodatkowo poza siatką godzin wyszczególniono praktyki zawodowe na profilu ogólnoakademickim w wymiarze 3 tygodni (120 godz.), którym przypisano 3 pkt. ECTS, a na profilu praktycznym w wymiarze 3 miesiące (300 godz.) i 12 pkt. ECTS. Poszczególne jednostki dydaktyczne wyodrębnione zostały poprawnie i umieszczone we właściwej sekwencji w planie studiów, a liczba godzin im przypisanych pozwala na realizację efektów kształcenia. Program wychodzi od kształcenia ogólnego poprzez kierunkowe do modułów specjalizacyjnych. Sekwencja przedmiotów pozwala na progresywne zdobywanie wiedzy i

umiejętności. Generalnie punkty ECTS przypisano poprawnie, chociaż obserwuje się pewne rozbieżności w liczbie punktów dla przedmiotów o tej samej liczbie godzin zajęciowych (np. przedmioty o ogólnej liczbie 60 godzin kontaktowych mają od 4 do 6 pkt. ECTS). W ogólnej liczbie godzin wykłady stanowią 46-47% godzin przewidzianych w siatkach zajęć (z wyłączeniem praktyk). Pozostała część to głównie zajęcia o charakterze laboratoryjno-projektowym i ćwiczenia kameralne. Są to klasyczne formy zajęć dydaktycznych, stosowanych przy realizacji przedmiotów geograficznych, dlatego ich wybór należy uznać za odpowiedni. Również procentowy udział w. wym. form nie budzi zastrzeżeń. Ze względu na bardzo małą liczbę studentów liczebność grup stwarza wyjątkowe możliwości indywidualizacji procesu kształcenia podczas wszystkich form zajęć. Studenci mogą wybierać miejsca realizacji praktyk spośród różnych instytucji, firm, organizacji pozarządowych, w szczególności w takich instytucjach jak parki narodowe i krajobrazowe, biura podróży czy np. stacja meteorologiczna portu lotniczego, których profil działalności jest zgodny z zakładanymi efektami kształcenia. Harmonogram zajęć przewiduje w miarę zrównoważony rozkład obciążeń dydaktycznych studentów w ramach realizacji cyklu kształcenia, a ogólna liczba godzin i liczba godzin poszczególnych przedmiotów jest wystarczająca do osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia. Przedmiotowe treści kształcenia są zgodne z aktualnym stanem wiedzy i praktyki badawczej w dyscyplinie geografia, a różnorodność treści programowych odpowiada szerokiemu spektrum zainteresowań współczesnej geografii obejmując: podstawy geografii fizycznej, podstawy geografii społeczno-ekonomicznej, astronomiczne podstawy geografii, geografii ludności, systemy informacji geograficznej, geomorfologię, hydrologię i oceanografię, meteorologię i klimatologię, geografii gospodarczą, geografii społeczną, geografii osadnictwa, geografii polityczną, geografii regionalną, geologię, kartografię i topografię, gleboznawstwo i geografii gleb, teledetekcję, biogeografię, geoinformację, gospodarkę przestrzenną, metody analizy przestrzennej, geograficzny warsztat pracy oraz podstawy matematyki i statystyki w geografii. Pozwala to na osiągnięcie przez studenta wszystkich efektów kształcenia, takich jak np. „posiada wiedzę z zakresu geografii oraz jej powiązań z innymi dyscyplinami nauki” czy „posiada wiedzę w zakresie podstawowych technik i narzędzi badawczych stosowanych w badaniach zagadnień geografii i pokrewnych nauk o Ziemi”. W programie uwzględniono również zgodne z efektami kształcenia zajęcia w zakresie języka obcego. Duży udział zajęć o charakterze ćwiczeń laboratoryjnych i ćwiczeń terenowych przygotowuje studentów I stopnia do prowadzenia badań naukowych, przy czym niewielka liczba studentów pozwala nauczycielom elastycznie dostosowywać zajęcia do indywidualnych potrzeb i możliwości studentów oraz udzielać im niezbędnego wsparcia w procesie uczenia. Formalnie zajęcia do wyboru stanowią 34% pkt. ECTS.

Podobnie do studiów I stopnia studia II st. o profilu ogólnoakademickim obejmują: blok przedmiotów podstawowych (5 przedmiotów, 165 godzin), przedmioty ogólne (język obcy i wychowanie fizyczne), przedmioty specjalnościowe (17-18 przedmiotów, 583 godziny), wymagane przedmioty z obszaru nauk humanistycznych i społecznych (2 przedmioty, 5 pkt. ECTS) i jeden ogólnouczelniany wykład do wyboru. Profil praktyczny charakteryzuje bardzo podobny układ z tym, że przedmioty specjalnościowe (16-17 przedmiotów) obejmują tu od 555 do 570 godzin oraz dodatkowo ćwiczenia terenowe (28 godz., 5 pkt. ECTS), które na profilu ogólnoakademickim były wliczone w blok specjalnościowy. Dodatkowo profil praktyczny przewiduje praktyki o łącznym wymiarze 300 godzin i 12 pkt. ECTS. Większość uwag zawartych powyżej odnośnie studiów I stopnia dotyczy również studiów stopnia II. Również w tym przypadku można zaobserwować tendencję do zawyżania punktów ECTS w stosunku do liczby godzin zajęć. Na przykład, przedmiot „biometeorologia człowieka” liczy 30 godzin i 6 pkt. ECTS, podobnie „style w architekturze” – 15 godz., 5 pkt. ECTS, czy „zaawansowane metody analizy przestrzennej” – 45 godz., 7 pkt. ECTS, przy czym w sylabusach nie określono innych form aktywności studenta. Na profilu ogólnoakademickim wykłady stanowią 44-46% godzin przewidzianych w siatkach zajęć, a na profilu praktycznym 41-46% (z wyłączeniem praktyk). Tak jak na studiach I stopnia, pozostała część to głównie zajęcia o charakterze laboratoryjno-projektowym i ćwiczenia kameralne, czyli klasyczne formy zajęć dydaktycznych, stosowane przy realizacji przedmiotów geograficznych. Pozwalają one na realizację założonych efektów kształcenia, dlatego dobór metod kształcenia na studiach II stopnia również należy uznać za poprawny. Przegląd treści sylabusów i określonych tam metod kształcenia dowodzi, że również na poziomie modułowych efektów kształcenia dobrane metody realizacji treści nauczania pozwalają na ich realizację. Jednocześnie treści kształcenia odpowiadają założonym efektom kształcenia. Zarówno formy zajęć, jak i ich procentowy udział nie budzą zastrzeżeń podobnie jak harmonogram zajęć i przedmiotowe treści kształcenia. Moduły

związane z badaniami naukowymi stanowią ponad 60% pkt. ECTS. Dodatkowo studenci biorą udział w badaniach naukowych w ramach prac dyplomowych oraz poprzez udział w projektach badawczych, co pozwala pozytywnie ocenić spełnienie warunku udziału studentów II stopnia w badaniach naukowych. Również w przypadku studiów II stopnia przedmiotowe treści kształcenia są zgodne z aktualnym stanem wiedzy i praktyki badawczej w dyscyplinie geografia, a różnorodność treści programowych odpowiada szerokiemu spektrum zainteresowań współczesnej geografii obejmując zarówno przedmioty podstawowe dla kierunku, takie jak na przykład metodologia badań geograficznych, globalne problemy geografii fizycznej, globalne problemy geografii społeczno-ekonomicznej, zaawansowane metody analizy przestrzennej, jak i przedmioty specjalistyczne, ukierunkowane na wybraną specjalizację np.: limnologia, potamologia, bioklimatologia człowieka, geomorfologia antropogeniczna, podstawy sedimentologii, geografia turystyczna świata, style w architekturze, marketing w turystyce, podstawy archeologii, programowanie i obsługa ruchu turystycznego. Pozwala to pozytywnie ocenić kompleksowość, różnorodność i aktualność treści programowych prowadzącą do zapewnienia możliwości osiągnięcia przez studentów wszystkich efektów kształcenia określonych dla ocenianego kierunku. Zawarte w sylabusach treści programowe w/wym. modułów są zgodne z aktualnym stanem wiedzy i praktyki badawczej w obszarze nauk przyrodniczych, dyscyplinie geografia, oraz z tematyką badań prowadzonych w Jednostce. Grupy zajęciowe na studiach II stopnia są nieco większe niż na studiach stopnia I, lecz również w tym przypadku niezbyt liczne, co sprzyja dostosowaniu metod kształcenia do indywidualnych potrzeb studentów oraz wsparcie studentów w procesie uczenia się przez osoby prowadzące zajęcia, wynikające między innymi możliwości do realizacji w małych grupach trybu zajęć mistrz-uczeń.

WKFiT UKW w ramach kierunku geografia nie prowadzi zajęć z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość.

2.2. Skuteczność osiągania zakładanych efektów kształcenia

Na Wydziale Kultury Fizycznej, Zdrowia i Turystyki UKW zasady sprawdzania i oceniania stopnia osiągania efektów kształcenia na wszystkich rodzajach zajęć, w tym na praktyce zawodowej i w procesie dyplomowania, odbywają się na podstawie wewnętrznych aktów prawnych wymienionych w raporcie samooceny. Metody weryfikacji efektów kształcenia i kryteria oceny dla poszczególnych przedmiotów na kierunku geografia opisano w sylabusach. Obejmują one system kolokwii, zaliczeń i egzaminów (najczęściej pisemnych i testowych) oraz analizę pracy indywidualnej i zespołowej studentów w trakcie ćwiczeń kameralnych i terenowych, a także ocenę sprawozdań z wykonania ćwiczeń. Jako narzędzia weryfikacji wykorzystywana jest też ocena aktywności w dyskusji oraz jakość przygotowanych referatów i prezentacji. Prace etapowe studenci wykonują nie tylko indywidualnie, lecz również w grupach, co pozwala na osiąganie i weryfikację efektów kształcenia z zakresu umiejętności i kompetencji społecznych. Sprawdzanie i ocena efektów kształcenia na tym etapie prowadzona jest tak jak w większości uczelni przez osoby prowadzące zajęcia, co należy uznać za rozwiązanie właściwe. Nauczyciel na bieżąco dokonuje analizy osiągniętych przez studentów efektów kształcenia i informuje o nich studentów. Prowadzący dany moduł dokonuje bieżącej analizy, której wyniki przedstawia koordynatorowi modułu/przedmiotu kształcenia. Koordynator przedstawia wnioski z analizy Radzie Programowej kierunku, której raport analizowany następnie jest na posiedzeniu Rady WKFiT. Procedurę tą regulują przyjęte przez Radę WKFiT *Zasady Dokumentacji i Weryfikacji Realizacji Efektów Kształcenia*. Przyjęte metody sprawdzania i oceniania efektów kształcenia są adekwatne do zakładanych efektów kształcenia, i umożliwiają obiektywną ocenę stopnia osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia. Przyjęte procedury zapewniają bezstronność, rzetelność oraz przejrzystość procesu sprawdzania i oceny efektów kształcenia oraz wiarygodność i porównywalność wyników oceny. Przegląd wybranych prac etapowych wizytowanego kierunku pozwala stwierdzić, że ich tematyka jest zgodna z przedmiotowymi efektami kształcenia. Prace te, często przyjmujące formę testów, oceniane zostały w sposób obiektywny. Etapowym sposobem weryfikacji efektów kształcenia na studiach I i II stopnia są semestralne sesje egzaminacyjne, a końcowym egzamin dyplomowy. Rozwiązania przyjęte w wizytowanej Jednostce nie odbiegają od ogólnie stosowanych i w sposób prawidłowy wydzielają czas przeznaczony na sprawdzanie i ocenę efektów kształcenia. W przypadku pisemnych lub ustnych egzaminów i zaliczeń z oceną, pytania egzaminacyjne/zaliczeniowe odnoszą się do poszczególnych efektów kształcenia, które student musi osiągnąć, aby uzyskać ocenę pozytywną. Ogólna liczba egzaminów zaliczeń w toku studiów jest właściwa i w miarę równomiernie rozłożona pomiędzy

semestry, co zapewnia przestrzeganie zasad higieny nauczania i uczenia się w procesie sprawdzania i oceny efektów kształcenia. Również studenci obecni na spotkaniu z zespołem PKA nie zgłaszali zastrzeżeń odnośnie systemu oceniania osiągnięcia efektów kształcenia, potwierdzili, że są odpowiednio informowani o metodach i zasadach oceny, jak również o efektach sprawdzania i oceny osiągniętych efektów kształcenia. Zasady postępowania w sytuacjach konfliktowych reguluje Regulamin Studiów na UKW, jednakże studenci obecni w trakcie spotkania z ZO nie zgłaszali tego typu sytuacji, więc trudno ocenić praktyczną skuteczność opracowanych procedur. Studenci kierunku biorą udział w badaniach naukowych bądź są do nich przygotowywani poprzez udział w projektach badawczych, ćwiczeniach laboratoryjnych i terenowych, lecz podstawowym programowym mechanizmem zapewniającym realizację tego wymogu są prace dyplomowe i przygotowanie do nich w ramach pracowni i seminarium dyplomowego. Zasady i procedura dyplomowania określone są odpowiednimi uchwałami Rady WKFZiT, a zakres prac dyplomowych jest zgodny z koncepcją kształcenia i z zakładanymi efektami kształcenia. W przypadku prac magisterskich mają one formę prostych prac o charakterze naukowym. Dyplomanci i magistranci prowadzą swoje badania związane z opracowaniem prac licencjackich i magisterskich na podstawie wskazówek od opiekunów naukowych, którzy wskazują im odpowiednie tematy prac, przeważnie związane z tematyką swoich badań. Dorobek naukowy studentów należy jednak ocenić jako co najwyżej przeciętny, w niewielkim stopniu wykraczający poza realizację prac magisterskich. W szczególności brak w nim znaczących publikacji naukowych. Zespół wizytujący ocenił wybrane prace dyplomowe. Z reguły oceniane prace mieściły się tematycznie w zakresie dyscypliny geografia. Wyjątek stanowiła jedna praca poświęcona motywacji mężczyzn do uprawiania aktywności ruchowej oraz jej wpływ na styl życia ich partnerek, w której trudno było odnaleźć charakter geograficzny. Oceniane prace były na odpowiednim dla danego stopnia poziomie, w większości przypadków zostały ocenione przez opiekuna i recenzenta w sposób odzwierciedlający ich poziom i wartość merytoryczną, choć daje się zauważyć tendencję do zawyżania ocen. Recenzentem pracy dyplomowej nie powinna być osoba o niższym stopniu naukowym od opiekuna pracy. Komisja na egzaminie dyplomowym liczy 3 osoby, w tym co najmniej jedna osoba to pracownik samodzielny. Zadawane są trzy pytania, lecz w ocenianych przypadkach ich zakres był zawężony praktycznie do tematyki pracy, co ogranicza weryfikację kierunkowych efektów kształcenia na tym etapie.

Pewnym mankamentem studiów geograficznych, tak jak wielu innych kierunków studiów z podstawowych dyscyplin wiedzy, są trudności ze wskazaniem bezpośredniej przydatności osiągniętych efektów kształcenia na rynku pracy. Jednakże, według informacji zgromadzonych przez Biuro Karier UKW, ponad połowa absolwentów kierunku „geografia”, którzy odpowiedzieli na ankietę w roku 2016 stwierdziła, że ukończone studia spełniły ich oczekiwania. W większości absolwenci wysoko oceniają poziom zdobytych na studiach umiejętności. Ponad 2/3 absolwentów pracowało w zawodzie związanym z kierunkiem studiów. Ponad połowa (57%) uznała zdobyte kwalifikacje za przydatne na rynku pracy, natomiast 29% uznało, że wiedza i umiejętności nie są przydatne. Jednocześnie około 71% pracujących absolwentów uważa, że ich praca jest związana z kierunkiem kształcenia, a 29% absolwentów pracuje niezgodnie z zawodem.

2.3. Rekrutacja kandydatów, zaliczanie etapów studiów, dyplomowanie, uznawanie efektów kształcenia oraz potwierdzanie efektów uczenia się

Zgodnie z Uchwałą Senatu Nr 128/2013/2014 z dnia 27 maja 2014 r. proces rekrutacji na kierunku geografia odbywa się według zasad określonych na dany rok. Regulują one w szczególności i jasny sposób kryteria, jakie powinny być spełnione przez potencjalnych kandydatów ubiegających się o przyjęcie na studia. Szczegółowe zasady rekrutacji, opisane w raporcie samooceny, udostępnione są na oficjalnej stronie internetowej Uczelni. Ich analiza pozwala stwierdzić, że zasady rekrutacji zarówno na studia I jak i II stopnia są sformułowane w sposób przejrzysty i zrozumiały, nie dyskryminują żadnej grupy kandydatów, pozwalają na selekcję i zapewniają przyjęcie kandydatów odpowiednio przygotowanych do osiągnięcia przyjętych dla kierunku geografia efektów kształcenia. Jako przykład doskonalenia metod rekrutacji można podać wprowadzenie egzaminu dla kandydatów innych kierunków oraz absolwentów geografii i kierunków pośrednich, którzy uznali, że ocena uzyskana na dyplomie nie gwarantuje, w ich przekonaniu, przyjęcia na studia drugiego stopnia. Zasady i procedurę dyplomowania określają wewnętrzne akty prawne wprowadzone uchwałami Rady WKFZiT: *Zasady dyplomowania na Wydziale Kultury Fizycznej, Zdrowia i Turystyki* oraz *Procedura dyplomowania na Wydziale Kultury Fizycznej, Zdrowia i Turystyki*. Zasady te bazują na obowiązujących przepisach prawa

i generalnie nie odbiegają od powszechnie przyjętych na uczelniach wyższych. Są one właściwie dobrane do efektów kształcenia zakładanych dla kierunku geografia. Pozytywnie należy ocenić szczegółowy podział zadań i terminów ich realizacji określony w *Procedurze dyplomowania* oraz uszczegółowienie układu i wymagań redakcyjnych pracy zawarte *Zasadach dyplomowania*.

Zatwierdzony uchwałą Rady WKFZiT *Regulamin potwierdzania efektów uczenia się* oraz *Regulamin przeniesień studenta i uznawania zajęć* w jasny sposób definiują możliwość identyfikacji efektów uczenia się uzyskanych na innych uczelniach/kierunkach oraz możliwość identyfikacji efektów uczenia się uzyskanych poza systemem studiów.

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

Program studiów na kierunku geografia studiów profilu ogólnoakademickiego i praktycznego jest właściwie skonstruowany zarówno w przypadku studiów I jak i II stopnia i umożliwia studentom osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia oraz przygotowanie do (stopień I) i udział w (stopień II) badaniach naukowych. Układ przedmiotów i proporcje między wykładami a zajęciami o charakterze ćwiczeń są poprawne. Poszczególnym przedmiotom przypisano punkty ECTS, nieco przeszacowując udział pracy w godzinach „poza kontaktowych”. Treści programowe są zgodne z aktualnym stanem wiedzy. Mocną stroną studiów są małe grupy zajęciowe (zwłaszcza na stopniu I), co pozwala na dużą elastyczność w doborze metod kształcenia do indywidualnych potrzeb studentów, słabszą formalne przyporządkowanie pkt. ECTS.

System sprawdzania i oceniania osiągania zakładanych efektów kształcenia działa poprawnie. Zapewnia on ciągłe monitorowanie postępów w uczeniu się oraz wiarygodną ocenę stopnia osiągnięcia przez studentów zakładanych efektów kształcenia. Stosowane są w tym celu klasyczne metody obejmujące prace etapowe i egzaminacyjne, projekty, dzienniki praktyk, prace dyplomowe. Prace dyplomowe są na odpowiednim dla danego stopnia poziomie. Mocną stroną sprawdzania efektów kształcenia na ocenianym kierunku są szczegółowo sprecyzowane, wielostopniowe procedury dokumentacji i weryfikacji efektów kształcenia. Jako wymagający poprawy należy ocenić zwyczaj zadawania pytań na egzaminie dyplomowym jedynie z zakresu pracy.

Procedury rekrutacji, zaliczania etapów studiów i dyplomowania są typowe dla ogólnie przyjętych na uczelniach wyższych i zapewniają warunek równego traktowania wszystkich kandydatów i studentów. Jednostka wypracowała poprawne metody uznawania efektów kształcenia oraz potwierdzania efektów uczenia się.

Dobre praktyki

Zalecenia

Rozszerzenie zakresu pytań zadawanych na egzaminie dyplomowym o pytania spoza zakresu tematyki prac.

Uzupełnienie kart przedmiotów o zakładane godziny pracy własnej studentów oraz liczbę godzin konsultacji.

Należy precyzyjnie określić w sylabusach liczbę godzin kontaktowych poza podstawowym planem studiów, a także godzin pracy własnej studenta.

Zaleca się bardziej wnikliwą wstępną analizę tematów prac dyplomowych, aby całkowicie wykluczyć tematykę niezgodną z kierunkiem studiów

Kryterium 3. Skuteczność wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia

3.1. Projektowanie, zatwierdzanie, monitorowanie i okresowy przegląd programu kształcenia

3.2. Publiczny dostęp do informacji

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 3

3.1 Projektowanie, zatwierdzanie, monitorowanie i okresowy przegląd programu kształcenia

Wewnętrzny System Zapewnienia Jakości Kształcenia (WSZJK) wprowadzony został na Wydziale Kultury Fizycznej, Zdrowia i Turystyki w oparciu o obowiązujące w Uniwersytecie Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy Zarządzenie Rektora Uczelni z kwietnia 2013 r. w sprawie: *wprowadzenia i stosowania w UKW Wewnętrznego Systemu Zapewniania Jakości Kształcenia* (poprzednio obowiązujące Zarządzenie Rektora Uniwersytetu z marca 2010 r.).

Efekty kształcenia dla kierunku „geografia” przyjęte zostały przez Radę Wydziału, a następnie zatwierdzone Uchwałą Senatu Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy we wrześniu 2013 r. Program kształcenia dla wizytowanego kierunku zmieniany był przy uwzględnieniu regulacji określonych w Uchwale Senatu UKW z grudnia 2014 r. w sprawie ustalenia wytycznych dla rad podstawowych jednostek organizacyjnych w zakresie programów kształcenia dla studiów pierwszego i drugiego stopnia oraz jednolitych studiów magisterskich projektowanych zgodnie z wymaganiami Krajowych Ram Kwalifikacji dla szkolnictwa Wyższego oraz w zakresie wykonywania podstawowych zadań Uczelni na rok akademicki 2015/2016. Program kształcenia opracowała Rada Programowa, a następnie zatwierdziła na mocy uchwały Rada Wydziału, po zasięgnięciu opinii właściwego organu Samorządu studenckiego, studentów i absolwentów kierunku, kierownika Studium Praktyk Uczelni oraz Rady Instytutu Geografii i Komisji ds. Dydaktyki i Jakości Kształcenia (KdsDJK), a także po zaopiniowaniu przez interesariuszy zewnętrznych.

Wpływ na zmiany w programie kształcenia mieli zarówno przedstawiciele otoczenia społeczno-gospodarczego, jak i interesariusze wewnętrzni. Z informacji uzyskanych w toku oceny wynika, że przykładowo: Rada Programowa kierunku konsultuje ze studentami „geografii” zmiany dotyczące wprowadzenia do programu kształcenia nowych przedmiotów; profil praktyczny kierunku został utworzony na skutek współpracy z interesariuszami zewnętrznymi, jak również na wniosek studentów utworzono na studiach II st. specjalność pn. *geografia dróg wodnych*.

Zgodnie z obowiązującymi w Uczelni i na Wydziale procedurami i wytycznymi przy tworzeniu i zmianie efektów kształcenia bierze się również pod uwagę informacje uzyskane m.in. na podstawie ankietyzacji absolwentów kierunku realizowanej przez działające w Uczelni Biuro Karier. W przedstawionym podczas wizytacji raporcie z monitorowania losów zawodowych absolwentów studiów II stopnia kierunku „geografia” o profilu ogólnoakademickim wynika, że absolwenci wskazywali za istotny praktyczny wymiar kształcenia- 100% uważa, że konieczne jest zwiększenie udziału zajęć praktycznych w programie kształcenia, a także nawiązywanie współpracy z praktykami z branży związanej z ukończonym kierunkiem. 71% absolwentów spotkało się z problemem braku ofert pracy zgodnych z posiadanymi kwalifikacjami, a 43% z nich uważa, że brak doświadczenia zawodowego powoduje trudności na rynku pracy. W kontekście tych opinii celowe było uruchomienie kierunku o profilu praktycznym. Na profilu praktycznym nie są jeszcze monitorowane losy zawodowe absolwentów, bowiem pierwsi absolwenci pojawią się po zakończeniu następnego roku akademickiego.

Rada Programowa spotyka się z przedstawicielami otoczenia społeczno-gospodarczego, podczas których omawiane są kwestie dotyczące dostosowania do wymagań rynku pracy uzyskiwanych przez studentów efektów kształcenia oraz sylwetki absolwenta. W celu usprawnienia przepływu informacji dotyczących opiniowania programu kształcenia kierunków prowadzonych na Wydziale, w tym wizytowanego kierunku „geografia” stosuje się w jednostce wzory pism do korespondencji z interesariuszami wewnętrznymi, jak i zewnętrznymi. Współpraca z przedstawicielami otoczenia społeczno-gospodarczego zakłada cykliczne, odbywające się dwa razy w roku konsultacje w zakresie tworzenia i realizacji programów kształcenia oraz spotkania ze studentami, podczas których prezentowane są potencjalne miejsca pracy, przekazywana informacja nt. praktycznej możliwości wykorzystania wiedzy, umiejętności oraz kompetencji społecznych realizowanych podczas kształcenia. Zgodnie z rekomendacjami Uczelnianego Zespołu DS. Jakości Kształcenia na rok akademicki 2015/16 w Jednostce prowadzącej oceniany kierunek utworzono Radę Interesariuszy dla kierunku „geografia” (ze względu na różnorodność kierunków studiów prowadzonych w Jednostce utworzono odrębne rady interesariuszy dla każdego kierunku, w tym również dla „geografii”). Obecnie w skład Rady wchodzi 13 interesariuszy zewnętrznych. Są wśród nich przedstawiciele władz lokalnych, agencji państwowych, organizacji pozarządowych, szkół ponadpodstawowych oraz sektora prywatnego. Kwestie dotyczące

realizacji programu kształcenia i jego doskonalenia są poruszane na organizowanych spotkaniach Rady Programowej z interesariuszami. Na takich spotkaniach praktycy i dydaktycy omawiają program, metody i efekty kształcenia na kierunku „geografia”. Dyskusje służą głównie doskonaleniu programu kształcenia pod kątem potrzeb rynku pracy.

Interesariusze zewnętrzni byli jednymi z inicjatorów przekształcenia studiów na kierunku „geografia” na profil praktyczny i aktywnie uczestniczyli w pracach nad tymi zmianami. Zebrano wówczas od interesariuszy około 30 „Opinii na temat programu kształcenia kierunku geografia studiów drugiego stopnia (magisterskich) stacjonarnych i niestacjonarnych o profilu praktycznym prowadzonych przez Instytut Geografii na Wydziale Kultury Fizycznej, Zdrowia i Turystyki UKW w Bydgoszczy”. W kwestionariuszach interesariusze jednogłośnie ocenili program pozytywnie, przy czym złożyli szereg uwag udoskonalających. Polegały one głównie na sugestii prowadzenia części zajęć w obiektach udostępnianych przez interesariuszy zewnętrznych (np. w parkach krajobrazowych), uzupełnienia programu o konkretne zagadnienia (np. monitoring wód płynących, metodyka nauczania geografii) oraz zwiększenie liczby zajęć w terenie. W opiniach o nowym profilu znalazła się m.in. stwierdzenie, iż rynek pracy jednoznacznie wskazuje na „konieczność znajomości środowiska geoinformacyjnego w stopniu ponadpodstawowym”.

Działania w sferze dostosowania oferty kształcenia na ocenianym kierunku do potrzeb rynku pracy (monitorowanie potrzeb rynku pracy pod względem wymaganych kwalifikacji i kompetencji generycznych) są regulowane na poziomie Uczelni, m.in. przez Zarządzenia nr 64/2012/2013 Rektora UKW z dnia 24.04.2013 w sprawie wprowadzenia i stosowania w UKW WSZJK. Zmiany wprowadzone na ocenianym kierunku, polegające na wprowadzeniu profilu praktycznego oraz poszerzeniu efektów kształcenia związanych z GIS było odpowiedzią na zapotrzebowanie rynku pracy wynikające z nowego prawodawstwa w tym zakresie. Wprowadzenie do programu nauczania na kierunku „geografia” tematyki związanej z praktycznym wykorzystaniem oprogramowania GIS nastąpiło również na skutek licznych i zdecydowanych sugestii interesariuszy zewnętrznych, w tym pracodawców przyjmujących studentów ocenianego kierunku na praktyki oraz absolwentów pracujących przy wykorzystaniu GIS. Na skutek sugestii interesariuszy zewnętrznych wprowadzono również słownictwo związane z GIS na lektoratach. Na spotkaniu ZO PKA z przedstawicielami otoczenia społeczno-gospodarczego przywołano liczne przykłady zajęć włączonych do programu studiów pod wpływem sugestii interesariuszy zewnętrznych (np. *geograficzne systemy informacji*, *neogeografia* i *podstawowe metody analizy przestrzeni*). Pracodawcy i przedstawiciele administracji lokalnej doceniają uwzględnienie w programie licznych przedmiotów pogłębiających wiedzę w zakresie GIS, takich jak *geomorfometria*, *kartografia tematyczna w zastosowaniach GIS* oraz *GIS w klimatologii i morfologii*. Sugerowali też wprowadzenie przedmiotów dotyczących zastosowania GIS w hydrologii, turystyce, badaniach społeczno-gospodarczych oraz w gospodarce przestrzennej. Pracodawcy chwalili umiejętność dobrego dostosowania ocenianego kierunku do potrzeb współczesnego rynku pracy przy zachowaniu podstaw „tradycyjnej” geografii. Pracodawcy/interesariusze zewnętrzni podczas spotkania z zespołem oceniającym PKA chwalili też szerokie kompetencje społeczne studentów kierunku „geografia”, w tym głównie kompetencje generyczne. Zgodnie twierdzili, że absolwenta studiów geografii charakteryzują istotne z punktu widzenia współczesnego rynku pracy kompetencje społeczne, m.in. umiejętność integracji i aranżacji pracy zespołowej, kreatywne myślenie oraz świadomość podnoszenia swoich kompetencji zawodowych.

W tworzeniu programu studiów o profilu praktycznym Władze Jednostki dużo uwagi poświęciły dostosowaniu kompetencji absolwentów do potrzeb konkretnych segmentów rynku pracy, w tym przygotowaniu absolwentów do implementacji usług pomiarowych dla różnych instytucji w oparciu o GIS (np. w przedsiębiorstwach geodezyjno-kartograficznych, jednostkach samorządu terytorialnego różnego szczebla, biurach planowania przestrzennego oraz służbach państwowych). Działania w sferze dostosowania oferty kształcenia na ocenianym kierunku do potrzeb rynku pracy (monitorowanie potrzeb rynku pracy pod względem wymaganych kwalifikacji i kompetencji generycznych) są regulowane na poziomie Uczelni, m.in. przez Zarządzenia nr 64/2012/2013 Rektora UKW z dnia 24.04.2013 w sprawie wprowadzenia i stosowania w UKW WSZJK. Zmiany wprowadzone na ocenianym kierunku, polegające na wprowadzeniu profilu praktycznego oraz poszerzeniu efektów kształcenia związanych z GIS było odpowiedzią na zapotrzebowanie rynku pracy wynikające z nowego prawodawstwa w tym zakresie. Wprowadzenie do programu nauczania na kierunku „geografia” tematyki związanej z praktycznym wykorzystaniem oprogramowania GIS nastąpiło również na skutek licznych i

zdecydowanych sugestii interesariuszy zewnętrznych, w tym pracodawców przyjmujących studentów ocenianego kierunku na praktyki oraz absolwentów pracujących przy wykorzystaniu GIS. Pracodawcy chwalili umiejętność dobrego dostosowania ocenianego kierunku do potrzeb współczesnego rynku pracy przy zachowaniu podstaw „tradycyjnej” geografii.

Przegląd programu kształcenia dokonywany jest dwa razy do roku. Rada Programowa opracowując roczny raport z weryfikacji efektów kształcenia uwzględnia analizę dotyczącą stopnia realizacji efektów kształcenia stanowiącą podstawę dokonywania zmian w programach kształcenia.

Na Wydziale Kultury Fizycznej, Zdrowia i Turystyki podczas monitorowania procesu programu kształcenia wykorzystuje się raporty koordynatorów poszczególnych przedmiotów, na podstawie których Rada Programowa opracowuje raport z realizacji efektów kształcenia na kierunku i stopniu kształcenia, który jest przedmiotem analizy na posiedzeniach powyższego ciała kolegialnego. Wnioski z realizacji efektów kształcenia co roku uwzględniane są podczas oceny realizacji efektów kierunkowych przeprowadzanej na posiedzeniach Rady Wydziału poświęconych doskonaleniu jakości kształcenia i realizacji wytycznych WSZJK. Powyższe sprawozdania stanowią podstawę do dokonania korekt w programie studiów.

Na wizytowanym kierunku prowadzona jest, w ramach monitorowania realizacji programu kształcenia też m.in. analiza ocen z sesji egzaminacyjnych oraz procesu dyplomowania (ocen, tematyki prac dyplomowych). Realizacja efektów kształcenia prowadzona w trakcie praktyk oraz procesu dyplomowania odbywa się na podstawie przyjętych efektów kształcenia dla kierunku z uwzględnieniem obowiązujących wydziałowych procedur i regulaminów (np. regulamin praktyk, zasad i procedury dyplomowania oraz antyplagiatowej).

Podczas monitorowania programu kształcenia wykorzystuje się również wnioski z hospitacji zajęć oraz z ankiet studenckich dotyczących kadry akademickiej i prowadzenia poszczególnych zajęć. Proces monitorowania obejmuje też dobór właściwej kadry zaangażowanej w proces kształcenia, w tym w szczególności osób należących do minimum kadrowego kierunku „geografia” poprzez analizę zatrudnienia i kompetencji prowadzących dokonywanych przez Władze dziekańskie oraz Dyрекcję Instytutu Geografii, a także współpracę z interesariuszami zewnętrznymi, np. poprzez wsparcie w zakresie realizacji praktyk studenckich lub staży zawodowych.

Należy zauważyć, że w wyniku analizy działań związanych z procesem kształcenia dokonanej przez Zespół Oceniający uznano, że działanie wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia generalnie jest skuteczne, stwierdzono jednak uchybienia, które pomimo zorganizowanego systemu nie zostały przez Jednostkę zdiagnozowane np. niedostateczna jest weryfikacja efektów uzyskanych przez studentów w trakcie praktyk. Biorąc pod uwagę znaczenie praktyk dla osiągania kierunkowych efektów kształcenia, szczególnie dla studiów o profilu praktycznym zaleca się wprowadzenie egzaminu z praktyk. Także działania w zakresie monitorowania procesu dyplomowania bywają nieskuteczne. Tematyka prac dyplomowych niekiedy nie jest zgodna z wizytowanym kierunkiem studiów, oceny pracy dyplomowej są zawyżone, w wielu przypadkach pytania zadane na egzaminie dyplomowym nie są pytaniami problemowymi, dotyczą wyłącznie pracy dyplomowej i tym samym nie weryfikują w sposób dostateczny kierunkowych efektów kształcenia. Ponadto w opinii Zespołu Oceniającego recenzentem pracy dyplomowej nie powinna być osoba o niższym stopniu naukowym od opiekuna pracy.

3.2. Publiczny dostęp do informacji

Dostęp do informacji o procesie kształcenia studenci wizytowanego kierunku mają zapewniony przede wszystkim przez elektroniczny system USOS. Strona Internetowa Wydziału jest dość skromna. Znajdują się na niej m.in. opis Wydziału oraz skład Rady Wydziału. W zakładce ‘jakość kształcenia’ udostępniony jest: skład Komisji ds. Dydaktyki i jakości Kształcenia, procedury wydziałowe oraz ogólnouczelniane, informacje nt. ankietyzacji na Wydziale (Zarządzenie Rektora w sprawie ankietyzacji oraz wyniki ankiet – jednak bez wniosków i rekomendacji). W zakładce ‘dziekanat’ ujęte są : godziny dostępności oraz adresy mailowe i numery telefonów do osób dziekanatu obsługujących studentów.

Uchwała w sprawie efektów kształcenia oraz efekty dla wizytowanego kierunku studiów, a także informacje dotyczące rekrutacji znajdują się na stronie Uczelni.

Na stronie internetowej Wydziału przykładowo brak następujących informacji: dot. wymiany międzynarodowej, rocznych raportów podsumowujących działanie WSZJK, jak np. analizy wyników

sesji egzaminacyjnej i procesu dyplomowania, przykładów dobrych praktyk. Na stronie Wydziału brak jest też sylabusów. Informacja dla kandydatów na studia nie jest dostatecznie wyeksponowana.

W ramach działania wewnętrznego systemu zapewnienie jakości kształcenia organizowane są na Wydziale coroczne spotkania ze studentami, podczas których omawiane są sprawy dotyczące kształcenia na poszczególnych kierunkach oraz funkcjonowania Jednostki. Studenci informowani są też na pierwszych zajęciach z każdego przedmiotu o wymaganiach, jakie muszą spełnić, aby uzyskać zaliczenie. Studenci mają ponadto możliwość zgłoszenia uwag, nieprawidłowości i potrzeb bezpośrednio do prowadzących zajęcia, Władz Dziekańskich oraz poprzez przedstawicieli w Samorządzie Studenckim lub Radzie Wydziału.

Na Wydziale nie istnieje jednak narzędzie monitorowania satysfakcji studentów z dostępu do informacji o programie i procesie kształcenia.

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

Wizytowana jednostka określiła i stosuje zasady projektowania oraz zatwierdzania programów kształcenia oraz prowadzi na ocenianym kierunku monitorowanie i okresowe przeglądy programu kształcenia przy udziale interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych, a także ocenę osiągnięcia przez studentów zakładanych efektów kształcenia, w tym monitoring karier zawodowych absolwentów, mające na celu doskonalenie jakości kształcenia. Program kształcenia na wizytowanym kierunku studiów jest doskonalony w oparciu o opinie poszczególnych grup interesariuszy, a także potrzeby rynku pracy, zatem interesariusze wewnętrzni i zewnętrzni uczestniczą w ocenie programu kształcenia i jego doskonaleniu.

Publiczny dostęp do aktualnej, kompleksowej, zrozumiałej i zgodnej z potrzebami różnych grup odbiorców informacji o programie kształcenia i realizacji procesu kształcenia prowadzonego na Wydziale Kultury Fizycznej, Zdrowia i Turystyki Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszcy nie jest pełny.

W ocenie Zespołu Oceniającego system upowszechniania informacji o programie i procesie kształcenia na kierunku „geografia” nie jest wystarczający.

Dobre praktyki

Powoływanie na Wydziale zespołów zadaniowych, przykładowo *Zadaniowego Zespołu ds. przekształcenia profilu studiów na kierunku geografia I stopień i geografia II stopień*.

Zalecenia

Zaleca się:

- zwiększenie działań usprawniających: monitorowanie procesu dyplomowania (zwłaszcza w zakresie kontroli zgodności tematyki prac dyplomowych z wizytowanym kierunkiem studiów oraz poziomu prac), a także weryfikację efektów kształcenia uzyskanych podczas praktyk;
- poprawę działań informacyjnych polegających m.in. na zwiększeniu zakresu przekazywanych informacji poprzez dostosowanie ich do potrzeb wszystkich grup interesariuszy tj.: kandydatów na studia, studentów, przedstawicieli otoczenia społeczno-gospodarczego, zaleca się też zamieszczanie na stronie internetowej Wydziału informacji i materiałów związanych z systemem zapewnienia i doskonalenia jakości kształcenia;
- stworzenie narzędzi pozwalających studentom na ocenę udostępniania informacji o programie i procesie kształcenia;
- zamieszczanie w rocznych sprawozdaniach związanych z zapewnieniem jakości kształcenia na Wydziale rekomendacji działań naprawczych na kolejny rok akademicki oraz informacji o realizacji zmian dokonywanych w odniesieniu do zaleceń sformułowanych w poprzednim roku akademickim.

Kryterium 4. Kadra prowadząca proces kształcenia

4.1. Liczba, dorobek naukowy/artystyczny oraz kompetencje dydaktyczne kadry

4.2. Obsada zajęć dydaktycznych

4.3. Rozwój i doskonalenie kadry

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 4

4.1. Liczba, dorobek naukowy/artystyczny oraz kompetencje dydaktyczne kadry

Kierunek geografia realizowany na Wydziale Kultury Fizycznej, Zdrowia i Turystyki Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego (WKFZT UKW) w Bydgoszczy w całości został przyporządkowany do obszaru wiedzy nauki przyrodnicze. Wszystkie efekty kształcenia odpowiadają dziedzinie nauk o Ziemi i dziedzinie nauk biologicznych (studia I stopnia odpowiednio 92% i 8%, studia II stopnia odpowiednio 95% i 5%), z czym koresponduje: liczba, dorobek i kompetencje dydaktyczne kadry nauczycieli akademickich.

W trakcie wizytacji ustalono, że zajęcia na kierunku geografia (profil ogólnoakademicki) w Instytucie Geografii UKW prowadzone są przez 35 nauczycieli akademickich, w tym sześciu profesorów tytularnych, czterech doktorów habilitowanych, 19 doktorów i sześciu magistrów. Z ogółu pracowników na studiach I stopnia (profil ogólnoakademicki) zajęcia prowadzi pięciu profesorów tytularnych, czterech doktorów habilitowanych, 14 doktorów i czterech magistrów, a na studiach II stopnia: pięciu profesorów tytularnych, trzech doktorów habilitowanych, 11 doktorów i trzech magistrów. W trakcie wizytacji stwierdzono, że minimum kadrowe studiów I stopnia na kierunku geografia stanowi 13 osób, a na studiach drugiego stopnia wykazano 16 osób. W związku z przyporządkowaniem kierunku przez Uczelnię do obszaru nauk przyrodniczych jedna z osób reprezentująca obszar nauk społecznych nie może być zaliczona do minimum kadrowego studiów I i II stopnia. Tym niemniej ogólna liczba pracowników prowadzących zajęcia na profilu ogólnoakademickim ocenianego kierunku (w tym liczba nauczycieli akademickich stanowiących minimum kadrowe – 12 osób na studiach I stopnia i 15 osób na studiach II stopnia), spełniają wymogi określone w Rozporządzeniu MNiSZW z dnia 26 września 2016 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów.

Nauczyciele akademicy, którzy stanowią minimum kadrowe kierunku geografia, posiadają dorobek naukowy zapewniający realizację programu studiów w obszarze wiedzy nauk przyrodniczych, wskazanemu dla kierunku geografia i dyscyplin naukowych (geografia - jako dyscyplina wiodąca, geologia, geofizyka, oceanologia, ochrona środowiska, ekologia), do których odnoszą się efekty kształcenia określone dla tego kierunku. Dorobek ten – zgodnie z Raportem samooceny wraz z załącznikami i ustaleniami poczynionymi podczas wizytacji ocenianego kierunku – znajduje potwierdzenie w artykułach naukowych i monografiach opublikowanych przez nauczycieli akademickich stanowiących minimum kadrowe. Nauczyciele akademicy spoza minimum kadrowego studiów I stopnia na ocenianym kierunku o profilu ogólnoakademickim reprezentują: nauki o Ziemi (geografia) – dziewięć osób, nauki przyrodnicze (biologia) – jedna osoba, nauki społeczne (nauki o bezpieczeństwie, nauki o polityce) – dwie osoby, nauki humanistyczne (socjologia, archeologia) – dwie osoby, nauki rolnicze (gleboznawstwo) – jedna osoba, nauki matematyczne (matematyka) – jedna osoba; jedna osoba jest filologiem angielskim. Wszyscy nauczyciele akademicy posiadają udokumentowany dorobek naukowy w reprezentowanych dyscyplinach. Na studiach geograficznych II stopnia o profilu ogólnoakademickim, poza nauczycielami zaliczanymi do minimum kadrowego, zajęcia dydaktyczne prowadzą osoby posiadające dorobek naukowy przede wszystkim z dziedziny nauk o Ziemi tj. dyscypliny geografia i dyscyplin pokrewnych (7 osób); po jednej osobie reprezentuje: nauki przyrodnicze – biologię, nauki społeczne – nauki o bezpieczeństwie, nauki humanistyczne – archeologię, nauki o kulturze fizycznej (dorobek z zakresu turystyki i rekreacji).

Dorobek naukowy przedstawiony w Raporcie Samooceny oraz dane zebrane w trakcie wizytacji, potwierdzają duże doświadczenie kadry w prowadzeniu badań naukowych. Istnieje pełna możliwość osiągnięcia przez studentów wszystkich zakładanych efektów kształcenia określonych dla ocenianego kierunku i realizacji programu studiów. Zarówno studenci jak i pracownicy szeroko komentowali powiązanie procesu kształcenia na kierunku geografia z udziałem studentów w badaniach terenowych i laboratoryjnych realizowanych w Instytucie Geografii. Badania naukowe prowadzone w Instytucie Geografii WKFZT UKW dotyczą nauk o Ziemi (np. geografia, geologia, geofizyka) i nauk biologicznych (ochrona środowiska i ekologia), przy czym dyscypliną wiodącą jest geografia.

Część pracowników stanowiących minimum kadrowe kierunku geografia o profilu praktycznym, charakteryzuje się również zdobytym poza uczelnią doświadczeniem zawodowym związanym z umiejętnościami wskazanymi w opisie efektów kształcenia dla kierunku geografia, a jego

egzemplifikacją – oprócz realizacji licznych prac zleczanych przez podmioty zewnętrzne – jest wyciąg z indywidualnych zestawień dorobku zawodowego tych pracowników dotyczący:

- wieloletniego bogatego doświadczenia wynikającego z zatrudnienia w placówkach doskonalenia zawodowego i biurach planowania przestrzennego ;
- pracy w charakterze nauczyciela geografii w szkole podstawowej i średniej, pełnienia funkcji eksperta-geografa w instytucjach szczebla ministerialnego, członkostwa i sprawowanych funkcji w towarzystwach naukowych reprezentujących nauki o Ziemi;
- uczestnictwa w pracach zespołów eksperckich działających na rzecz rozwoju lokalnego i regionalnego, ochrony środowiska, turystyki;
- pracy w charakterze eksperta w centrum przedsiębiorczości oraz w charakterze biegłego sądowego (roczne doświadczenie);
- wieloletniego doświadczenia wynikającego z zatrudnienia w firmach produkcyjnych i usługowych działających w regionie;
- zatrudnienia na samodzielnych stanowiskach specjalisty ds. osobowych i asystenta rehabilitacyjno-socjalnego oraz kierownika ds. personalnych w firmach usługowych (wieloletnie doświadczenie);
- zatrudnienia w instytucjach naukowo-badawczych realizujących zadania z zakresu rozwoju miast, pracy w charakterze głównego specjalisty oraz inspektora w urzędach administracji państwowej oraz współpracy z firmą turystyczną (wieloletnie bogate doświadczenie);
- doświadczenie wynikające z długoterminowego stażu zawodowego (referent ds. transportu i logistyki) w firmie usługowej.

Doświadczeniem zawodowym zdobytym poza szkolnictwem akademickim wykazują się również pracownicy Instytutu Geografii nie zaliczani do minimum kadrowego, a dotyczy ono przede wszystkim zatrudnienia w jednostkach administracji państwowej, placówkach samorządu terytorialnego, przedsiębiorstwach różnego typu.

Struktura kwalifikacji, zakres i specyfika dorobku naukowego oraz doświadczenie w prowadzeniu badań naukowych kadry prowadzącej zajęcia na ocenianym kierunku są kompleksowe i różnorodne. Dotyczą one m.in. geografii fizycznej, geografii społeczno-ekonomicznej, kartografii i GIS, geomorfologii, meteorologii i klimatologii, hydrologii, gleboznawstwa, biogeografii, a przede wszystkim są powiązane z zapewnieniem możliwości osiągnięcia przez studentów, wszystkich zakładanych efektów kształcenia określonych dla ocenianego kierunku i realizacji programu studiów.

Kompetencje dydaktyczne kadry prowadzącej zajęcia, wyrażają się m.in. w stosowaniu zróżnicowanych metod dydaktycznych zorientowanych na zaangażowanie studentów w proces uczenia się, wykorzystaniu innowacyjnych metod kształcenia oraz nowych technologii, o czym świadczą przedstawione sylabusy zajęć dydaktycznych (Raport samooceny wraz z załącznikami) oraz wyniki hospitacji zajęć dydaktycznych przeprowadzonych w trakcie wizytacji (Załącznik nr 7). Przykładami nowoczesnego kształcenia jest stosowanie w nauczaniu na ocenianym kierunku metod angażujących narzędzia technologii informacyjno-komunikacyjnej (w tym modelowania i symulacji komputerowych), stosowanie metod badań terenowych wykorzystujących nowoczesne narzędzia pomiarowe (np. urządzenia do pomiarów hydrologicznych).

Liczba, struktura kwalifikacji, dorobek naukowy, doświadczenie w prowadzeniu badań naukowych oraz kompetencje dydaktyczne nauczycieli akademickich stanowiących minimum kadrowe, odpowiadają wymogom określonym dla kierunku studiów geografia o profilu ogólnoakademickim, zgodnie z Ustawą z dn. 27 lipca 2005 r. prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. z 2012 r. poz. 572, z późn. zm.) oraz Rozporządzeniem Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 26 września 2016 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów (Dz. U. z 2016 r., poz. 1596).

Biorąc pod uwagę wydzielenie przez Uczelnię profilu praktycznego na studiach II stopnia ocenianego kierunku, zwrócono również uwagę na liczbę, strukturę kwalifikacji oraz dorobek naukowy nauczycieli akademickich prowadzących zajęcia na studiach o tym profilu. Minimum kadrowe dla profilu praktycznego na studiach II stopnia, początkowo wymagało uzupełnienia o co najmniej 3 osoby (zgodnie z § 11.1. ust 3. Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 26 września 2016 roku w sprawie warunków prowadzenia studiów). Jeszcze w trakcie wizytacji Władze Wydziału Kultury Fizycznej, Zdrowia i Turystyki oraz Instytutu Geografii podjęły działania zmierzające do usunięcia skutków niewłaściwej interpretacji zapisów o minimum kadrowym. Uczelnia przedstawiła jedno zestawienie minimum kadrowego dla kierunku studiów „Geografia”, zamiast dwóch odrębnych zestawień sporządzonych dla studiów I i II stopnia). Przedłożono dokumenty świadczące o dokonaniu

uaktualnienia danych dotyczących stanu minimum kadrowego na studiach drugiego stopnia kierunku geografia (profil praktyczny). Po wykluczeniu jednego z nauczycieli akademickich ze składu minimum kadrowego studiów II stopnia (Załącznik nr 5), liczba nauczycieli akademickich stanowiących minimum kadrowe na studiach II stopnia jest wystarczająca dla profilu ogólnoakademickiego, ale przy równoczesnym prowadzeniu studiów na obu profilach wymaga uzupełnienia o jedną osobę. Pozostali nauczyciele akademicy stanowiący minimum kadrowe studiów II stopnia o profilu praktycznym tj. 15 osób, spełniają wymagania odnośnie posiadanych tytułów i stopni naukowych oraz posiadania dorobku naukowego w obszarze nauk przyrodniczych, w dziedzinie nauk o Ziemi, dyscyplinie naukowej geografia (Załącznik nr 4).

Ad 4.2. Obsada zajęć dydaktycznych

Realizacja programu i zakładanych efektów kształcenia na kierunku geografia są powierzone kadrze nauczycieli akademickich, których dorobek i kompetencje dydaktyczne, a także doświadczenie zawodowe, odpowiadają wymaganiom standardom. W obsadzie zajęć dydaktycznych uwzględniono zgodność dyscypliny, dorobku naukowego i kompetencji dydaktycznych nauczycieli akademickich z dyscyplinami naukowymi, z którymi powiązane są prowadzone przez nich przedmioty.

Zajęcia związane z profilem praktycznym (zaplanowane na studiach pierwszego i realizowane na studiach drugiego stopnia), powierzono na ocenianym kierunku osobom, z których większość posiada doświadczenie zawodowe zdobyte poza uczelnią. Doświadczenie to jest bogate, zróżnicowane i udokumentowane (co potwierdzono w trakcie przeprowadzonej wizytacji), a dotyczy: członkostwa w zespołach eksperckich i stowarzyszeniach, zatrudnienia w firmach o profilu działalności zbieżnym z profilem kształcenia na ocenianym kierunku, zatrudnienia lub współpracy z organami władzy samorządowej i administracji państwowej różnego szczebla (vide: Ad 4.1).

Zachętą do stosowania dobrych praktyk w przeprowadzaniu egzaminów dyplomowych powinna być zasada większej reprezentacji pracowników samodzielnych w komisjach egzaminacyjnych, co jak ujawniono w trakcie oceny prac dyplomowych podczas wizytacji ocenianego kierunku, nie jest standardem egzaminów dyplomowych przeprowadzanych na WKFZT UKW. Doskonalenia wymaga także przebieg egzaminów dyplomowych, w trakcie których zadawane pytania egzaminacyjne w wielu przypadkach są mało problemowe, nazbyt powiązane z tematem pracy dyplomowej, czasami lapidarne lub zdawkowe (Załącznik nr 3, część II).

4.3. Rozwój i doskonalenie kadry

Polityka kadrowa prowadzona na WKFZT UKW umożliwia właściwy dobór kadry o odpowiednim dorobku naukowym i kompetencjach dydaktycznych, a także sprzyja jej umiędzynarodowieniu. Kształtowanie polityki kadrowej jest weryfikowane zgodnie ze Statutem Uczelni w oparciu o postępowania konkursowe, okresowe oceny nauczycieli akademickich (dokonywane przez Wydziałową Komisję ds. Rozwoju i Oceny Kadry na podstawie formularza wypełnianego przez pracownika i opiniowanego przez przełożonego), system hospitacji zajęć dydaktycznych (na podstawie regulaminu wprowadzonego Uchwałą Rady WKFZiT nr 32/2016/2017 z dn. 13.12.2016 r.) i procesie ich ewaluacji przez studentów wszystkich roczników na podstawie ankiet obsługiwanych przez system USOS.

Ważnym elementem rozwoju i doskonalenia kadry naukowo-dydaktycznej jest system motywowania nauczycieli akademickich do podnoszenia kwalifikacji naukowych i rozwijania kompetencji dydaktycznych. Funkcjonuje on w oparciu o transparentne zasady przyznawania nagród JM Rektora UKW i wyróżnień Dziekana WKFZiT, przyznawania dodatkowych środków finansowych na badania naukowe, udział w konferencjach naukowych, publikowanie wyników badań, a także uzyskanie urlopu naukowego w celu przyspieszenia działań zmierzających do uzyskania stopnia lub tytułu naukowego. Polityka kadrowa prowadzona na Wydziale pozwala na prawidłowy dobór kadry, stymuluje do jej rozwoju oraz w wystarczającym stopniu uwzględnia wnioski wynikające z okresowej oceny, hospitacji zajęć i oceny dokonywanej przez studentów.

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

Jednostka spełnia wymogi dotyczące liczby oraz struktury kwalifikacji naukowych i zawodowych nauczycieli akademickich tworzących minimum kadrowe na studiach I i II stopnia na kierunku geografia (profil ogólnoakademicki).

Liczba i dorobek naukowy oraz kompetencje dydaktyczne nauczycieli akademickich (w tym minimum kadrowego oraz innych osób prowadzących zajęcia ze studentami), a także obsada zajęć dydaktycznych są zgodne z efektami i treściami kształcenia określonymi dla kierunku geografia, obszarem wiedzy, dziedzinami wiedzy i dyscyplinami naukowymi, do których odnoszą się efekty kształcenia oraz zapewniają realizację programu kształcenia na ocenianym kierunku i osiąganie przez studentów zakładanych efektów kształcenia na profilu ogólnoakademickim i praktycznym.

Realizowaną w jednostce politykę kadrową charakteryzuje dbałość o prawidłowy dobór, rozwój i doskonalenie zespołu pracowników, z uwzględnieniem oceny jakości kadry (w tym osiągnięć dydaktycznych dokonywanych z udziałem studentów).

Dobre praktyki

Zalecenia

- Zaleca się wprowadzenie zmian w zakresie przeprowadzania egzaminów dyplomowych na studiach I stopnia, a zwłaszcza studiach II stopnia, wedle których udział pracownika samodzielnego w charakterze recenzenta powinien być standardem w sytuacji opieki nad pracą powierzoną pracownikowi ze stopniem naukowym doktora, niezależnie od stopnia lub tytułu naukowego przewodniczącego komisji egzaminacyjnej.
- Ocena profilu ogólnoakademickiego na kierunku geografia jest okazją do przekazania zalecenia związanego z koniecznością uzupełnienia o co najmniej jedną osobę składu minimum kadrowego na studiach II stopnia o profilu praktycznym (w przypadku równoległego prowadzenia studiów na dwóch poziomach).

Kryterium 5. Współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym w procesie kształcenia

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 5

Współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym w Jednostce realizującej oceniany kierunek jest realizowana przy zastosowaniu kilku narzędzi opartych na utrzymywaniu kontaktów i pozyskiwaniu informacji od określonych grup interesariuszy zewnętrznych na różnych płaszczyznach. Dość liczne są przypadki łączenia pracy naukowo-dydaktycznej z pracą dla jednostek samorządu terytorialnego, agend rządowych, szkół ponadpodstawowych czy sektora prywatnego. Wykładowcy na ocenianym kierunku realizują projekty badawcze związane z opracowaniem planów rozwoju lokalnego i planów strategicznych np. dla sąsiednich miast, są biegłymi sądowymi, wykonują projekty np. modernizacji szlaków żeglugowych, ekspertyzy hydrologiczne i kartograficzne dla władz lokalnych, inwentaryzacje prac geologiczno-inżynierskich, mapy hydrograficzne; ekspertyzy polityki regionalnej, przygotowują strategie rozwoju turystyki, koncepcje stref ochrony przyrody, ewaluację regionalnych programów operacyjnych; ekspertyzy planów rozwoju infrastruktury transportowej, jak również opracowania podstawy programowej z zakresu geografii dla szkoły podstawowej.

Pracownicy i studenci Jednostki prowadzącej oceniany kierunek realizują też działania na rzecz społeczności lokalnej, np. w ramach programu dla młodzieży szkolnej: „Cites on Rivers” finansowanego z funduszy Erasmus+; ochrony i rewitalizacji dróg wodnych oraz popularyzowania turystyki w regionie. Na przykład, we współpracy z Krajeńskim Parkiem Krajobrazowym, Nadleśnictwem Runowo Krajeńskie i Urzędem Miasta gminy Więcbork zrealizowano projekt utworzenia Geoparku „Krajna – Polodowcowa kraina Ozów”. Od 2004 roku Wydział organizuje różnego rodzaju przedsięwzięcia informacyjne dotyczące oprogramowania GIS w ramach ogólnoswiatowych obchodów tygodnia świadomości geograficznej. W ubiegłym roku wspólnie z

Zespołem Szkół Budowlanych zorganizowano Dzień GIS w Bydgoszczy, w ramach którego odbyły się warsztaty, prelekcje i pokazy wykorzystania nowoczesnych technologii pozyskiwania i opracowania informacji o terenie. W przedsięwzięciu uczestniczyło wiele przedsiębiorstw prywatnych oraz instytucji publicznych. W ramach współpracy z Gminą Cekcyn w 2015 roku zorganizowano (wraz z Instytutem Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania PAN) ogólnopolską konferencję pt. Bobry w Rezerwacie Biosfery Bory Tucholskie - przeszłość, teraźniejszość, perspektywy. W 2014 i 2015 roku pracownicy ocenianego kierunku uczestniczyli również w Mini Festiwalu Nauki w Dolinie Noteci w Wielu oraz w innych imprezach plenerowych organizowanych w Gminie Mrocza. Koło „Europejski Podróżnik” działające na Wydziale na podstawie porozumienia ze szkołami współuczestniczy w organizowaniu wyjazdów edukacyjnych dla młodzieży szkolnej.

Pracownicy i studenci geografii popularyzują wiedzę geograficzną również poprzez wystąpienia na imprezach organizowanych w Bydgoszczy (np. Bydgoski Festiwal Nauki, Seminarium „Nowe Horyzonty Geografii”, Ogólnopolski Dzień Geografa). Na indywidualne zaproszenia prezentowane są wykłady w różnych szkołach ponadgimnazjalnych (m.in. Zespół Szkół Chemicznych, Zespół Szkół Niepublicznych w Gąsawie, Zespół Szkół Niepublicznych w Janowcu Wlkp., Technikum Leśne w Tucholi). W maju br. studenci i pracownicy ocenianego kierunku uczestniczyli w warsztatach geomorfologicznych w Tucholskim Parku Krajobrazowym oraz imprezach związanych w obchodami Dnia Ziemi.

Jednostka prowadząca oceniany kierunek intensywnie współpracuje również z ośrodkami naukowymi w Polsce, w tym w ramach projektów finansowanych z funduszy UE (m.in. z Instytutem Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania PAN oraz z Wydziałem Chemii Politechniki Gdańskiej. W ramach międzyuczelnianej współpracy z Politechniką Gdańską jeden z pracowników Jednostki prowadził badania w Polskiej Stacji Antarktycznej im. H. Arctowskiego w Zatoce Admiralicji na Antarktydzie. W marcu 2015 r. Jednostka przystąpiła do utworzonego przez kilka uczelni polskich, przedsiębiorstw i agend władz lokalnych konsorcjum naukowego mającego na celu opracowanie innowacyjnych metod prowadzenia żeglugi na Wiśle.

Zaangażowanie pracowników i studentów Jednostki w działania na rzecz otoczenia społeczno-gospodarczego jest intensywnie wykorzystywane jako narzędzie pozyskiwania informacji o potrzebach i możliwościach interesariuszy zewnętrznych oraz rynku pracy i przekłada się na doskonalenie procesu kształcenia na wizytowanym kierunku. Między innymi, specjalność geografia dróg wodnych na II stopniu ocenianego kierunku powstała dzięki zaangażowaniu wykładowców zainteresowanych tą tematyką i mających bardzo dobre rozpoznanie w zapotrzebowaniu na specjalistów na rynku pracy.

Studenci ocenianego kierunku odbywają praktyki zawodowe i zajęcia terenowe w obiektach udostępnianych przez interesariuszy zewnętrznych, np. studenci angażują się w projekty ochrony starych odmian drzew owocowych w parkach krajobrazowych, inwentaryzacje drzewostanu i badania jakości środowiska przyrodniczego, wykonują analizy społeczno-ekonomiczne (np. na potrzeby Kujawsko-Pomorskiego Biura Planowania Przestrzennego). Studenci odbywają praktyki w instytucjach publicznych (np. urzędy miast i gmin, wydziały ochrony środowiska, inspektoraty ochrony środowiska), w sektorze prywatnym, instytucjach naukowo-badawczych (np. stacje meteorologiczne), placówkach kulturalno-oświatowych, organizacjach pozarządowych oraz w siedzibach parków narodowych i krajobrazowych (Tucholski Park Krajobrazowy i Krajeński Park Krajobrazowy). W ramach procedury zaliczania praktyk zawodowych pracodawcy wypełniają kwestionariusz opinii na temat praktykanta i mają możliwość zgłaszania uwag dotyczących ich kompetencji. Co prawda dotychczas w tym trybie nie zgłaszano uwag negatywnych ani sugestii udoskonaleń na ocenianym kierunku, jednak kierunkowy opiekun praktyk w toku zaliczania praktyk przegląda kwestionariusze również w poszukiwaniu ewentualnych uwag pracodawców w celu wykorzystania ich dla doskonalenia procesu kształcenia.

W ramach praktyk zawodowych studenci ocenianego kierunku zbierają dane, które następnie wykorzystują w swych pracach dyplomowych, np. o jakości wód czy na potrzeby planu miejscowego zagospodarowania przestrzennego. Instytucje współpracujące z Jednostką udostępniają dane (np. o jakości wód, dane topograficzne, z odwiertów w torfie), sprzęt i oprogramowanie na potrzeby prac etapowych i dyplomowych. Jak zgodnie twierdzili interesariusze zewnętrzni (członkowie Rady Programowej przy ocenianym kierunku) na spotkaniu z ZO PKA, starają się oni wspierać studentów (stażystów, praktykantów) w wykorzystaniu w terenie ich wiedzy teoretycznej zdobytej na studiach i w zidentyfikowaniu problemów praktycznych w oparciu o wiedzę teoretyczną.

Jednostka prowadząca oceniany kierunek współpracuje również ze swymi absolwentami, a niektórych z nich angażuje do prowadzenia zajęć oraz w procesie doskonalenia jakości kształcenia, wykorzystując tym samym ich doświadczenie praktyczne i znajomość potrzeb rynku pracy (np. z Geofabryka Sp. z o.o. była jednym z inspiratorów rozwoju kształcenia praktycznego, z ukierunkowaniem na oprogramowanie GIS). Jednostka wykorzystuje również swe kontakty z absolwentami dla pozyskania ofert na praktyki, staże i pracę zawodową dla swych studentów.

Biuro Karier współpracuje z Akademickimi Inkubatorami Przedsiębiorczości i wspólnie realizuje konkursy na najlepszy plan biznesowy. BK wraz z Agencją Rozwoju Regionalnego w Bydgoszczy organizuje spotkania z przedsiębiorcami oraz - co roku w listopadzie, pod patronatem Urzędu Miasta w Bydgoszczy organizuje Targi Pracy. W ramach tych ostatnich potencjalni pracodawcy wypełniają ankietę ewaluacyjną na temat kompetencji absolwentów UKW, która jest wykorzystywana jako źródło informacji służące ocenie procesu kształcenia na Uczelni, również na ocenianym kierunku.

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

Bliska współpraca pracowników i studentów z otoczeniem społeczno-gospodarczym, z innymi ośrodkami naukowymi w kraju oraz podtrzymywanie kontaktów z absolwentami mające swój wyraźny praktyczny wymiar, sprzyjają przepływowi informacji i doskonaleniu procesu kształcenia. Działania Jednostki są wspierane na poziomie Uczelni (m.in. przez Biuro Karier i Studium Praktyk) i w sumie stanowią kompleksowy mechanizm doskonalenia procesu kształcenia przy wykorzystaniu wpływu otoczenia społeczno-gospodarczego.

Władze Jednostki prowadzącej oceniany kierunek w rozmowach z ZO PKA wykazały się świadomością konieczności zapewnienia najnowszego oprogramowania i sprzętu komputerowego, jako warunków spełnienia oczekiwań rynku pracy względem kwalifikacji absolwentów oraz dużą determinacją w realizacji ambitnych celów w tym zakresie. Postawienie na GIS – szczególnie wobec faktu kompleksowości tego zadania i wysokich kosztów z nim związanych, jako jednoznaczna odpowiedź na zapotrzebowanie rynku pracy, świadczy o otwartości Jednostki na wpływy otoczenia zewnętrznego oraz umiejętność adaptowania się do zmieniających się warunków funkcjonowania.

Dobre praktyki

Intensywne zaangażowanie pracowników naukowo-dydaktycznych oraz studentów w działania na rzecz społeczności lokalnej jako skuteczne narzędzie pozyskiwania wiedzy dotyczącej oczekiwań i możliwości generowanych przez otoczenie społeczno-gospodarcze.

Zalecenia

Brak

Kryterium 6. Umiejdzynarodowienie procesu kształcenia

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 6

Kwestie związane z umiejdzynarodowieniem procesu kształcenia w Jednostce prowadzącej oceniany kierunek są regulowane m.in. przez zarządzenie Rektora nr 64/2012/2013, które dotyczy publikacji i oferty dydaktycznej w językach obcych oraz międzynarodowej wymiany nauczycieli akademickich i studentów.

Współpraca międzynarodowa jednostki prowadzącej oceniany kierunek jest prowadzona zarówno indywidualnie przez poszczególnych pracowników naukowo-dydaktycznych, jak również na poziomie całej Jednostki. Wśród pracowników są tacy, którzy są członkami rad redakcyjnych zagranicznych czasopism, prowadzą badania na Antarktydzie w Stacji Arktycznej im. H. Arctowskiego, współpracują z naukowcami z Rosji, Szwecji (w Mongolii), również w ramach projektu polsko-niemiecko-litewskiego: „Protection and management of the DRWCA River Basin” w programie INTERREG-IV C oraz uczestniczą w licznych stażach naukowych i konferencjach zagranicznych. Obecnie (2016-18) w Jednostce jest realizowany projekt finansowany przez UE, “EPSON EGTC Comparative Analysis of the Territorial Governance and Spatial Planning Systems in Europe. Applied

Research” oraz projekt FLUMEN w ramach UE Maria Curie (2013-17) we współpracy z Instytutem Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania PAN oraz Instytutem Geografii Bułgarskiej Akademii Nauk. Wspólne badania są również prowadzone wraz z Uniwersytetem Łomonosowa w Moskwie oraz ośrodkami naukowymi z Mongolii, Włoszech i na Ukrainie. Dzięki grantom otrzymanym z programu COST Action IS1204 prowadzone są badania naukowe z Université Libre de BRUXELLES IGEAT-ULB. W Jednostce prowadzącej oceniany kierunek w latach 2014-2016 gościło kilku wykładowców z zagranicy (Indie, Bułgaria, Słowacja), którzy wygłosili wykłady na tematy związane bezpośrednio z ocenianym kierunkiem studiów.

Jednostka prowadząca oceniany kierunek wspiera umiędzynarodowienie kształcenia poprzez finansowanie wyjazdów pracowników na zagraniczne konferencje, badania i staże. Środkami finansowymi dysponują władze dziekańskie i przydzielają je kierując się przede wszystkim dotychczasowym dorobkiem naukowym aplikanta oraz potencjalnym efektem mobilności w postaci publikacji punktowanej i tym samym istotnej z punktu widzenia parametryzacji. Przydział środków odbywa się w systemie ciągłym, w zależności od możliwości i potrzeb, na wniosek zainteresowanych pracowników.

W Jednostce realizowane są również umowy dwustronne z zagranicznymi ośrodkami naukowymi zagranicznymi (m.in. Uniwersytet w Oulu (Finlandia), Uniwersytet Konstantyna Filozofa w Nitrze (Słowacja), Uniwersytet im. Konstantyna Preslaskiego w Shumen (Bułgaria), Uniwersytet Floty Morskiej i Rzecznej im. Adm. Makarowa w St. Petersburgu, (Rosja), Hochschule für Nachhaltige Entwicklung Eberswalde (Niemcy). Podpisano również listy intencyjne o wzajemnej współpracy m.in. z Bułgarską Akademią Nauk, Moskiewskim Państwowym Uniwersytetem im. M. Łomonosowa, Uniwersytetem Fukuoka (Japonia), Uniwersytetem w Pekinie, Uniwersytetem w Kijowie oraz Państwowym Uniwersytetem w Ułan Bator. Instytut Geografii jest również członkiem Międzynarodowego Stowarzyszenia Badań Erozji Rzek i Procesów Ujściowych, zarejestrowanego przy Moskiewskim Państwowym Uniwersytecie im. W. Łomonosowa. W 2013 roku współpraca pomiędzy Instytutem Geografii a Wydziałem Geografii Moskiewskiego Państwowego Uniwersytetu uzyskała status umowy międzyrządowej w ramach programu o współpracy naukowo-technicznej pomiędzy Rzeczpospolitą Polską a Federacją Rosyjską.

W ramach sieci naukowej złożonej z 12 jednostek naukowych z różnych krajów (Uniwersytet Sztokholmski, Uniwersytet w Tybindze, Uniwersytet we Florencji, Uniwersytet w Palermo, Uniwersytet im. Łomonosowa w Moskwie, Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy, Uniwersytety w Kijowie i we Lwowie, Uniwersytet w Kazaniu i Uniwersytetu w Iasi), finansowanej ze środków UE FLUMEN, pracownicy Jednostki uczestniczyli (2013-2016) w badaniach rzek. Wyniki badań prezentowane były podczas 41 wystąpień i prezentacji posterów na konferencjach naukowych oraz zostały opublikowane w 31 artykułach naukowych, w tym 18 indeksowanych w bazie Web of Science. Pracownicy Jednostki współpracują obecnie z krajowymi i zagranicznymi ośrodkami naukowymi również w ramach Sieci Naukowej COST, gdzie realizują projekt pt. Tourism, Wellbeing and Ecosystem Services. Od 2012 roku z udziałem ośrodków z 18 krajów prowadzone są badania finansowane ze środków UE. M.in. w 2014 r. Wydział był organizatorem międzynarodowej konferencji dla partnerów zrzeszonych w sieci naukowej.

Pracownicy naukowo-dydaktyczni prowadzący zajęcia na kierunku geografia poszerzają swoją wiedzę poprzez uczestnictwo w ekspedycjach naukowych i warsztatach naukowych (np. Mongolia, Rosja, Sztetlandy Południowe). Zdobyte w ten sposób doświadczenie jest przekazywane studentom w trakcie zajęć. Inspirują tym samym studentów do mobilności i współpracy z innymi jednostkami badawczymi.

W ramach zaleceń po poprzedniej wizytacji ZO PKA w 2011 roku, dotyczących konieczności dalszego umiędzynarodowienia Jednostki prowadzącej oceniany kierunek, do kadry naukowo-dydaktycznej włączono samodzielnych pracowników naukowych z renomowanych uczelni ukraińskich. Dzięki temu obecnie rozwija się współpraca badawcza i wymiana doświadczeń między Jednostką prowadzącą oceniany kierunek, a uczelniami z Ukrainy. Ponadto, bardzo zaawansowane są prace nad podpisaniem umowy o podwójnym dyplomowaniu z Narodowym Uniwersytetem w Chmielnickim (Ukraina). Byłby to pierwszy taki przypadek na UKW, bowiem dotychczas Uczelnia nie oferuje żadnych programów studiów kończących się uzyskaniem podwójnego dyplomu. Z informacji pozyskanej przez ZO PKA podczas wizytacji wynika, że na sierpień br. zaplanowana jest wizyta władz rektorskich Uczelni w celu dopracowania szczegółów współpracy w tej dziedzinie.

W toku przygotowań koncepcji kształcenia na ocenianym kierunku przeanalizowano programy studiów w zakresie geografii szkół wyższych o profilu przyrodniczym i humanistycznym, m.in.: Sorbony; Howard College of Arts and Sciences, Samford University; UFR Lettres Université d'Orléans, Francja oraz Institut für Geographische Wissenschaften, Freie Universität w Berlinie. Wzorem uczelni amerykańskich w koncepcji kształcenia uwzględniono zarówno globalne problemy geografii, jak również badania regionalne i lokalne. Jak wynika z rozmów przeprowadzonych w trakcie wizytacji ZO PKA istotne inspiracje do przekształcenia ocenianego kierunku na profil praktyczny oraz wprowadzenie w szerokim zakresie treści związanych z geoinformacją czerpano głównie z Francji (l'Université d'Orléans - współpraca z wspierana z funduszy programu ERASMUS+, wielokrotne wyjazdy pracowników, ciągła współpraca badawcza; również konsultacje dot. programu kształcenia), jak również Wielkiej Brytanii (Straffordshire University, Kingston University, University of Hertfordshire), Niemiec (RWTH Aachen University) oraz Szwecji (Lund University).

Pracownicy i studenci Instytutu Geografii brali udział w wymianie międzynarodowej w ramach programu Erasmus+ m.in. na: Uniwersytecie w Oulu (Finlandia), Uniwersytecie Karla Eberhardta w Tybindze (Niemcy), Uniwersytecie Konstantyna Filozofa w Nitrze (Słowacja), Uniwersytecie w Mugla (Turcja), Uniwersytecie im. Konstantyna Preslavskiego w Shumen (Bułgaria), Uniwersytecie w Orleanie (Francja). Studia w ramach Erasmus+ odbywali studenci ocenianego kierunku głównie na tych uczelniach, z którymi Jednostka blisko współpracuje również w sferze badań naukowych (Bułgaria, Wielka Brytania, Słowacja, Turcja a obecnie Finlandia). Wśród przyjeżdżających są studenci z Turcji, Bułgarii i Słowacji (obecnie w Jednostce studiuje trzech studentów w ramach tego programu). W ostatnich latach w wymianie uczestniczyło pięciu studentów, a z zagranicy przyjechało pięć osób. Z przeprowadzonych przez wydziałowego koordynatora programu Erasmus+ badań ankietowych wśród studentów ocenianego kierunku wynika, że w programie tym studenci doceniają głównie możliwość doskonalenia znajomości języka obcego, wzbogacania doświadczenia zawodowego, usamodzielnienia się i podróżowania. Za najważniejsze ograniczenia w uczestnictwie w tym programie uznali barierę językową, niedopasowanie programów studiów i związane z tym różnice programowe, zbyt niskie stypendia oraz trudności adaptacyjne w nieznanym społeczeństwie. Jednostka, przy wsparciu Uczelni, prowadzi działania mające na celu zachęcenie studentów do studiowania na uczelniach zagranicznych w ramach programu Erasmus+. M.in. Jednostka oferuje ponad 20 wykładów w języku angielskim, corocznie kilka z nich jest realizowanych, w zależności od zainteresowania studentów, również tych odbywających w Jednostce studia w ramach programu Erasmus+. W celu złagodzenia bariery językowej na poziomie Uczelni organizowane są również kursy językowe dla studentów uczestniczących w programie ERASMUS+. Włączono także słownictwo specjalistyczne związane z geoinformacją do lektoratów z języka angielskiego.

Studenci ocenianego kierunku odbywają praktyki zawodowe również zagranicą – obecnie takie praktyki we Włoszech realizuje dwoje studentów III roku studiów I stopnia kierunku „geografia”.

Współpraca międzynarodowa jest realizowana w Jednostce również w ramach konferencji, których współorganizatorami są zagraniczne ośrodki badawcze (np. 2016: „Procesy korytowe rzek Eurazji a ingerencja człowieka” pod patronatem Międzynarodowej Komisji Erozyi Kontynentalnej (ICCE); współorganizatorami konferencji były ośrodki naukowe z Rosji, Niemiec i Ukrainy).

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

Jednostka prowadząca oceniany kierunek uczyniła znaczne postępy w sferze umiędzynarodowienia od poprzedniej oceny PKA w 2011 roku. Działania w tym zakresie mają charakter wielopłaszczyznowy i są realizowane przy pełnym zaangażowaniu zarówno władz Jednostki, jak również pracowników i studentów. Wpływ najnowszych nurtów badawczych oraz globalnych tendencji na rynku pracy jest nieodłączną cechą procesu kształcenia na ocenianym kierunku. Pracownicy Jednostki biorą udział w licznych przedsięwzięciach w skali międzynarodowej, co znajduje swoje bezpośrednie odzwierciedlenie w procesie kształcenia. Jednostka ma bogatą ofertę zajęć w językach obcych, w ramach kształcenia oferowane są również wykłady naukowców z zagranicznych ośrodków. Wydział intensywnie korzysta z wzorców międzynarodowych w zakresie programu kształcenia na kierunku „geografia”, dzięki temu na kierunku prezentowane są aktualne treści przy zastosowaniu nowoczesnych metod nauczania.

Dobre praktyki

Badania czynników warunkujących aktywność studentów w ramach programu Erasmus+ i ich wykorzystanie do budowania systemu wsparcia dla studentów.

Bogata oferta wykładów w językach obcych oraz kursy kształcące dla wyjeżdżających na studia w ramach Erasmus+.

Włączenie w szerokim zakresie słownictwa specjalistycznego związanego z geoinformacją do lektoratów z języka angielskiego.

Zalecenia

Brak

Kryterium 7. Infrastruktura wykorzystywana w procesie kształcenia

7.1. Infrastruktura dydaktyczna i naukowa

7.2. Zasoby biblioteczne, informacyjne oraz edukacyjne

7.3. Rozwój i doskonalenie infrastruktury

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 7

7.1. Infrastruktura dydaktyczna i naukowa

Infrastruktura dydaktyczna i naukowa jest zlokalizowana przede wszystkim w budynku przy ul. Mińskiej, położonym w znacznym oddaleniu od głównej siedziby Uczelni. Wyposażenie, doposażenie, a także rozwój i doskonalenie infrastruktury tegoż budynku, postrzega się przez pryzmat nieodległej zmiany siedziby jednostki podstawowej na nowy obiekt w centrum miasta, gdzie rezydują już dziekanat i władze wydziału.

Baza lokalowa do prowadzenia badań naukowych oraz zajęć dydaktycznych jest wystarczająca, zwłaszcza przy uwzględnieniu niewielkiej liczby studentów ocenianego kierunku studiów i pracowników Instytutu Geografii. Stanowi ją 11 pomieszczeń o charakterze dydaktycznym oraz zespół pomieszczeń laboratoryjnych o cechach dydaktyczno-naukowych. Oprócz Laboratorium Sedymentologiczno-Hydrochemiczno-Gleboznawczego z czterema pomieszczeniami w najniższej kondygnacji budynku Instytutu Geografii (pokój spalań, pokój wagowy, pokój analiz czystych, pokój analiz brudnych) są to: cztery sale wykładowe, dwie sale konwersatoryjne, dwie sale tzw. laboratoryjne i dwie sale seminaryjne. Łączna powierzchnia tych pomieszczeń wynosi 487 m² i jest przystosowana do pobytu 390 osób. Siedem pomieszczeń dydaktycznych jest wyposażonych w rzutniki, dwie – łącznie w 19 stanowisk komputerowych z oprogramowaniem, a pomieszczenia laboratoryjne w telewizor i sprzęt laboratoryjny. Standardem jest wyposażenie pomieszczeń w tablice, plansze dydaktyczne, mapy, postery tematyczne. Liczba miejsc poszczególnych pomieszczeń waha się w zakresie od 12 do 100, a w pomieszczeniach laboratoryjnych może efektywnie pracować jednorazowo 20 osób.

W trakcie wizytacji pomieszczeń stwierdzono wystarczający stan infrastruktury do prowadzenia badań naukowych i zajęć dydaktycznych. Baza naukowa i dydaktyczna jest dostosowana do realizacji procesu kształcenia i osiągania efektów kształcenia na obu stopniach ocenianego kierunku. Jest ona także adekwatna do liczebności studentów oraz planów rozwoju kierunku w najbliższych latach i spełnia wymogi BHP. Jest to opinia zgodna z ustaleniami poczynionymi na spotkaniu zespołu wizytującego ze studentami. Studenci jednak stwierdzili, że znaczne oddalenie budynku od centrum (gdzie znajduje się większość obiektów UKW, w tym dziekanat Wydziału) stanowi pewne utrudnienie i może być także przyczyną braku popularności kierunku wśród kandydatów na kierunek. Ponadto niedogodnością jest brak bazy gastronomicznej w bliskim sąsiedztwie. Podkreślili natomiast dużą dostępność podczas kształcenia do podstawowych przyrządów aparatury laboratoryjnej i geologiczno-sedymentologicznej, a także aparatury terenowej do pomiarów hydrologicznych, meteorologicznych, geodezyjno-kartograficznych i sprzętu pływającego umożliwiającego prowadzenie badań oraz zajęć dydaktycznych na obiektach wodnych (pod opieką uprawnionego personelu).

Baza dydaktyczna i naukowa pod względem przepisów BHP spełnia wymogi bezpieczeństwa. Sprzyja temu system szkoleń BHP organizowanych dla studentów i pracowników przez Uczelnię zgodnie z właściwymi przepisami, a także – zgodne z oznakowaniem i obwieszczeniami – przestrzeganie zasad korzystania z obiektów i urządzeń infrastruktury Uczelni, które wykorzystywane są w dydaktyce i badaniach naukowych.

Dostosowanie infrastruktury dydaktycznej i naukowej służącej realizacji procesu kształcenia oraz prowadzeniu badań naukowych do potrzeb osób niepełnosprawnych, w sposób zapewniający im pełne uczestnictwo w procesie kształcenia, przygotowanie do prowadzenia badań i udział w badaniach oraz korzystanie z technologii informacyjno-komunikacyjnej, a także likwidację barier w dostępie do sal dydaktycznych i zaplecza sanitarnego, należy postrzegać przez pryzmat praktycznie trwającej już przeprowadzki z obecnie użytkowanego obiektu naukowo-dydaktycznego, w którym wspomniane wymagania spełniane są w zakresie dostatecznym, a dostępność niektórych pomieszczeń i urządzeń dla niepełnosprawnych wymaga zaangażowania osób trzecich. Nowy obiekt spełnia te wymagania w pełni, posiadając rozbudowany system udogodnień dla osób niepełnosprawnych (np. podjazdy, windy, udogodnienia konstrukcyjne w obiektach, stanowiska w obsłudze dostosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych).

7.2. Zasoby biblioteczne, informacyjne oraz edukacyjne

Zasoby biblioteczne z zakresu prowadzonego kierunku studiów znajdują się w Bibliotece Instytutu Geografii, która jest filią Biblioteki Głównej UKW. Zespół wizytujący odwiedził obydwie placówki, stwierdzając co najmniej dobry stan zasobów bibliotecznych, informacyjnych i edukacyjnych.

Biblioteka Główna UKW gromadzi ponad 800 tys. egzemplarzy wydawnictw zwartych oraz czasopism w tradycyjnej postaci, a zbiory geograficzne stanowi około 12 tys. książek i 175 tytułów czasopism. Do dyspozycji pracowników i studentów pozostaje kilkadziesiąt stanowisk komputerowych z dostępem do elektronicznych baz danych, w tym zasobów Wirtualnej Biblioteki Nauki. Standardem jest dostęp do Internetu, możliwość skanowania i sporządzania kopii w zakresie prawnie dopuszczalnym. Placówka posiada udogodnienia dla osób niepełnosprawnych, w tym niewidzących i niedowidzących.

Biblioteka Instytutu Geografii gromadzi zbiory z zakresu przedmiotów realizowanych w ramach kierunków geografii oraz nauk pokrewnych, zapewniając ich dostępność studentom kierunku geografia. Zbiory te obejmują około 8 tys. książek i 120 tytułów czasopism i uczelnianych serii wydawniczych, a przede wszystkim piśmiennictwo zalecane w sylabusach przedmiotów realizowanych na kierunku geografia. Biblioteka Instytutu posiada dostęp do baz danych elektronicznych subskrybowanych przez Uczelnię: Academic Search Complete, EBSCO Hot, Science Direct, Elsevier, Springer, Scopus, Web of Science, Journals, Willey, Ovid SP, Nature i inne, które są zamieszczone w zasobach otwartych. Są one dostępne dla pracowników i studentów na stanowiskach komputerowych, których część wymaga doposażenia sprzętowego. Biblioteka Instytutu Geografii spełnia również funkcję składnicy map gromadząc niezbędne opracowania kartograficzne dla zapewnienia właściwego przebiegu procesu dydaktycznego na kierunku geografia.

7.3. Rozwój i doskonalenie infrastruktury

Wyrazem dostrzegania przez Władze Uczelni, Wydziału i Instytutu potrzeby rozwoju i doskonalenia infrastruktury są wieloletnie starania o możliwość użytkowania nowych obiektów, co urealnione zostało aktualnie rozpoczętym procesem przeprowadzki. Dzięki czasowej optymalizacji działań odbywa się ona bez zakłóceń funkcjonowania obiektów dydaktycznych i naukowych oraz nie ogranicza dostępności zasobów informatyczno-bibliotecznych.

W trakcie spotkania zespołu wizytującego ze studentami potwierdzone zostały pozytywne oceny funkcjonowania i wyposażenia Biblioteki Głównej UKW oraz Biblioteki Instytutu Geografii WKfZT UKW zarówno w zakresie objętości księgozbioru, ilości opracowań kartograficznych oraz dostępu do zasobów Wirtualnej Biblioteki Nauki. Czas funkcjonowania biblioteki – zarówno głównej jak i jej filii w Instytucie Geografii – jest przez studentów oceniany jako odpowiadający ich potrzebom.

Rozpoznanie w zakresie rozwoju i doskonalenia infrastruktury dydaktycznej i naukowej oraz systemu biblioteczno-informacyjnego i zasobów edukacyjnych jest prowadzone przez Władze Wydziału i Instytutu Geografii w systemie ciągłym wśród pracowników i studentów, przez bieżące rozpoznanie potrzeb np. dotyczących uzupełniania zasobów bibliotecznych, informacyjnych oraz edukacyjnych. Sprowadza się to najczęściej do werbalnego lub pisemnego komunikowania, przez pracowników i studentów z zachowaniem drogi służbowej, potrzeby doskonalenia elementów infrastruktury. Z wywiadu przeprowadzonego wśród pracowników przez zespół wizytujący wynika, że władze Instytutu z dużą pieczołowitością i adekwatnie do możliwości finansowych, starają się reagować na sygnalizowane potrzeby w zakresie rozwoju i doskonalenia infrastruktury dydaktycznej i naukowo-badawczej. Z kolei na spotkaniu zespołu wizytującego ze studentami podkreślono, że stosowany na Uczelni system ewaluacji zajęć umożliwia zgłaszanie postulatów w zakresie rozwoju oraz doskonalenia infrastruktury dydaktycznej i uzupełniania zbiorów edukacyjnych.

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

Wydział Kultury Fizycznej, Zdrowia i Turystyki UKW dysponuje infrastrukturą dydaktyczną i naukową zapewniającą prawidłową realizację programu kształcenia i osiągnięcie przez studentów – także studentów niepełnosprawnych – zakładanych efektów kształcenia. Odpowiada ona liczebności studentów, bieżącym planom rozwoju kierunku, zasadom BHP. W trakcie wizytacji pozytywnie oceniono funkcjonowanie Biblioteki Głównej oraz Biblioteki Instytutu Geografii. Stwierdzono, że zbiory biblioteczne i kartograficzne zgromadzone w Instytucie Geografii są dostępne dla studentów w zakresie wymaganym dla realizacji programu kształcenia i osiągania efektów kształcenia na kierunku geografia (profil ogólnoakademicki, profil praktyczny). Obejmują one literaturę zalecaną i uzupełniającą, udostępnianą w postaci zbiorów tradycyjnych i elektronicznych baz danych, także z dostępem do zasobów Wirtualnej Biblioteki Nauki. Rozwój i doskonalenie infrastruktury są monitorowane z udziałem pracowników i studentów przez bieżące rozpoznanie ich potrzeb w zakresie dostępności zasobów bibliotecznych, informacyjnych oraz edukacyjnych.

Dobre praktyki

Zalecenia

Zaleca się systematyczne powiększanie zbiorów bibliotecznych w Instytucie Geografii oraz poprawę funkcjonalności sprzętu komputerowego zainstalowanego w Bibliotece Instytutu, który służy studentom do korzystania z zasobów Wirtualnej Biblioteki Nauki.

Kryterium 8. Opieka nad studentami oraz wsparcie w procesie uczenia się i osiągania efektów kształcenia

- 8.1. Skuteczność systemu opieki i wspierania oraz motywowania studentów do osiągania efektów kształcenia
- 8.2. Rozwój i doskonalenie systemu wspierania oraz motywowania studentów

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 8

- 8.1. Skuteczność systemu opieki i wspierania oraz motywowania studentów do osiągania efektów kształcenia

Na podstawie opinii uzyskanych od studentów podczas spotkań ZO PKA oraz od przedstawicieli Wydziału, należy stwierdzić, że opieka i wsparcie w tym osób z niepełnosprawnościami jest realizowana na dobrym poziomie. Studenci wizytowanego kierunku mają zapewniony bezpośredni kontakt z nauczycielami w miejscu odbywania zajęć, którego wymiar i termin są indywidualnie ustalane ze studentami, a także za pośrednictwem poczty elektronicznej. Studenci zwrócili jednak uwagę, że niewielu pracowników udostępnia im materiały dydaktyczne w postaci kopii prezentacji, a jedynie odsyłają do literatury oraz notatek prowadzonych przez studentów. Studenci podkreślają wartość dużej ilości zajęć terenowych dla zdobywania umiejętności praktycznych, jednak podczas spotkania z ZO

poinformowali, że są zobligowani do ponoszenia częściowych kosztów tych wyjazdów. Władze Jednostki tłumaczą to sytuacją finansową. Należy jednak uznać, że obciążanie studentów kosztami zajęć programowych nie znajduje uzasadnienia.

Przygotowanie do prac badawczych studenci osiągają poprzez prace w kołach naukowych. Na wizytowanym kierunku działa Koło Naukowe Geografów. Efektem prac studentów są publikacje, a także możliwość prezentowania wyników prac podczas konferencji naukowych. Mogą oni liczyć na wsparcie opiekuna koła, który proponuje tematy prac, pomaga w opracowaniu materiałów, publikacji oraz zawsze jest otwarty na pomysły studentów.

Przy wchodzeniu na rynek pracy otrzymują wsparcie ze strony Biura Karier. Jest to jednostka uczelniana, do której studenci mają dostęp poprzez jej stronę internetową, kontakt mailowy oraz biuro, które się mieści na terenie kampusu. Biuro Karier funkcjonuje na poziomie Uczelni i realizuje szereg działań związanych zarówno z organizacją praktyk oraz ułatwieniem studentom i absolwentom ocenianego kierunku wejście na rynek pracy. Biuro Karier pomaga studentom ocenianego kierunku również w organizowaniu praktyk nieobowiązkowych, pozyskując pracodawców lub/i udostępniając informację i możliwych kierunkach ewentualnych poszukiwań miejsca praktyk, również zagranicą oraz pomagając w załatwieniu formalności z tym związanych. Według deklaracji pracownika uczelnianego Studium Praktyk, studenci ocenianego kierunku nie mają problemów ze znalezieniem odpowiedniego miejsca na praktyki, bowiem pracodawcy doceniają ich kwalifikacje i wykazują duże zainteresowanie przyjmowaniem ich na praktyki. Biuro Karier organizuje też szereg przedsięwzięć w ramach doradztwa zawodowego we współpracy z władzami lokalnymi, organami administracji terenowej i przedsiębiorcami. Na przykład, w projekcie "Biuro Karier pomostem do kariery" prowadzona jest „Akademia Biznesu”, w ramach której studentom oferowane są szkolenia dotyczące m.in. zakładania działalności gospodarczej, przygotowania planu biznesowego i planowania ścieżki kariery. Natomiast „Akademia Umiejętności” oferuje szkolenia w zakresie efektywnego wykorzystania czasu i budowania sieci kontaktów oraz trening asertywności w celu podnoszenia kompetencji społecznych absolwentów. Organizowane są również spotkania z pracodawcami, agencjami marketingowymi, agencjami państwowymi i przedstawicielami administracji lokalnej głównie nt. oczekiwań dot. kompetencji potencjalnych pracowników tych organizacji, ale również bezpieczeństwa poszukiwania pracy zagranicą. Biuro zajmuje się poszukiwaniem ofert praktyk jak również staży dla studentów oraz absolwentów Uczelni. Ponadto organizuje szkolenia z umiejętności takich jak m. in. pisanie CV, czy zachowania podczas rozmów kwalifikacyjnych. Przy szerokiej współpracy z biurami karier innych uczelni bydgoskich organizowane są Targi pracy, gdzie studenci mogą poznać okolicznych pracodawców, w tym ich aktualne potrzeby oraz realia rynku pracy.

Jednostka wspiera samorządność studencką i studenckich kół naukowych, a także zapewnia im kompetentną pomoc kadry oraz pracowników administracyjnych w rozwiązywaniu spraw studenckich. Studenci mogą liczyć na wsparcie finansowe oraz merytoryczne swoich inicjatyw społecznych, kulturalnych, działań jak konferencje, eventy tematyczne.

Studenci wizytowanego kierunku mogą liczyć na kompleksową i skuteczną pomoc z systemu opieki materialnej w formie stypendiów i zapomóg. Ponadto Jednostka zapewnia studentom kompetentną i życzliwą obsługę w zakresie spraw dydaktycznych w odniesieniu do wszystkich poziomów i form kształcenia. Pracownicy Dziekanatu stale podnoszą wiedzę i umiejętności w zakresie przepisów prawnych oraz komunikacji interpersonalnej. Nie istnieje jednak formalny system pozwalający studentom na ocenę obsługi administracyjnej.

Studenci są motywowani do osiągania lepszych wyników w czasie uczenia się jedynie poprzez stypendium Rektora dla najlepszych studentów. Studenci pozytywnie opiniują ten rodzaj wsparcia i zasady jego przyznawania, choć chcieliby móc ocenić ten proces za pomocą ankiety. Studenci mogą liczyć na przejrzystość i skuteczność sposobu rozstrzygania skarg i rozpatrywania wniosków przez nich zgłaszanych. Na Wydziale osoba tą jest Dziekan i to on podejmuje odpowiednie działania w celu rozwiązywania konfliktów. Studenci o wszelkich zmianach, zaliczenia oraz sprawach dotyczących ich procesu kształcenia są informowani za pomocą systemu USOS oraz mediów społecznościowych. Wszelkie informacje na temat stypendiów mają umieszczone na stronie internetowej Jednostki.

8.2. Rozwój i doskonalenie systemu wspierania oraz motywowania studentów.

Z opinii studentów przedstawionych podczas spotkania z ZO wynika, że we wszystkich obszarach działania mogą liczyć na wsparcie władz Wydziału. Mają możliwość bezpośredniego

kontaktu z nauczycielami i przedstawiania swoich spraw, czemu także sprzyja niewielka liczba studentów na kierunku. Należy zatem uznać, że mimo braku szczegółowych badań formalnych dotyczących systemu wspierania i motywowania studentów, Jednostka stwarza należyte warunki dla studentów w zakresie realizacji programu studiów, możliwości uczestnictwa w pracach naukowych, wsparcia stypendialnego oraz właściwej obsługi administracyjnej.

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

Studenci mogą liczyć na wsparcie merytoryczne oraz motywacyjne ze strony Wydziału. Na takie samo wsparcie mogą też liczyć studenci z niepełnosprawnościami. Nie stworzono jednak narzędzi, które stwarzają możliwość formalnej oceny systemu opieki i wsparcia studentów. Za zdecydowanie niewłaściwe należy uznać konieczność ponoszenia przez studentów kosztów obowiązkowych zajęć terenowych ujętych w planie studiów. Pracownicy Dziekanatu stale podnoszą wiedzę i umiejętności w zakresie przepisów prawnych oraz komunikacji interpersonalnej. Wśród słabych stron studenci wymieniali także jedynie sporadyczne udostępnianie przez nauczycieli akademickich materiałów przydatnych w procesie uczenia się, np. w formie kopii slajdów i prezentacji przedstawianych na wykładach.

Dobre praktyki

Zalecenia

Uporządkowanie problemu ponoszenia przez studentów kosztów programowych zajęć terenowych. Stworzenie systemu umożliwiającego studentom ocenę systemu wsparcia materialnego oraz motywacyjnego realizowanego na Wydziale. Można to zrealizować poprzez ankietyzację, lub cykliczne otwarte spotkania z Dziekanem na ten temat.

Dodatkowo nagradzać i promować studentów, którzy biorą udział w studenckim ruchu naukowym albo działają na rzecz Jednostki.

8. Ocena dostosowania się jednostki do zaleceń z ostatniej oceny PKA, w odniesieniu do wyników bieżącej oceny

Zalecenie	Charakterystyka działań doskonalących oraz ocena ich skuteczności
Brak jest odniesienia do specyfiki kształcenia wynikającej z uwarunkowań lokalnych, co wynika z braku odpowiednich zapisów w sylwetce absolwenta.	Opis sylwetki absolwenta został uzupełniony informacją dotyczącą odniesienia do uwarunkowań regionalnych: <i>Absolwent kierunku Geografia studiów I stopnia o profilu ogólnoakademickim posiada interdyscyplinarną wiedzę z zakresu geografii fizycznej i geografii społeczno-ekonomicznej, a także niezbędną wiedzę dotyczącą procesów i zjawisk zachodzących w przestrzeni geograficznej. Posiada umiejętność wykorzystania technik i narzędzi badawczych stosowanych w badaniach geograficznych. Absolwent posiada w stopniu podstawowym umiejętności z zakresu analizy procesów i zjawisk w ujęciu czasowym i przestrzennym, umożliwiające realizowanie konkretnych zadań, m.in. w ramach lokalnych i regionalnych projektów, opartych o zasady zrównoważonego rozwoju.</i>
Brak zapisów o możliwości podjęcia studiów na	Problemy o tym charakterze rozwiązywane są w

kierunku <i>geografia</i> przez osoby niepełnosprawne. Instytut nie sprzyja studiowaniu przez studentów niepełnosprawnych, bowiem brak jest urządzeń ułatwiających im poruszanie się po Instytucie. Budynki Wydziału, w tym Instytut Geografii nie są dostosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych.	ściślejszej współpracy z Biurem ds. Osób Niepełnosprawnych – Pełnomocnikiem Rektora UKW. Obecnie wykłady prowadzone są w tempie odpowiadającym potrzebom słuchaczy oraz z wykorzystaniem specjalistycznego, indywidualnego sprzętu nagłaśniającego. Student niepełnosprawny otoczony jest szczególną opieką – zwiększona liczba konsultacji indywidualnych, wydłużony czas egzaminu oraz kolokwium. Zajęcia dydaktyczne dla osób z niepełnosprawnością ruchową zostały przeniesione do budynku specjalnie przystosowanego i jest to rozwiązanie standardowe.
Należy skorygować system ECTS celem lepszej przejrzystości między liczbą przypisanych punktów przedmiotom a wymiarem godzinowym i nakładem prac. Korekty wymaga zbyt duża liczba punktów za przygotowanie pracy magisterskiej.	System ECTS został skorygowany. W sylabusach poprawiono wymiar godzinowy i nakład pracy studentów powiązaniu z ECTS. Skorygowano liczbę ECTS za pracę magisterską.
Sylabusy wymagają niewielkiej korekty w zakresie informacji w nich zawartych. Ponadto, analiza sylabusów wskazuje, że sporą ilość wykładów prowadzą adiunkci.	Poprawiono zapisy sylabusów do wytycznych Uczelni,
Dokumentację związaną z egzaminem dyplomowym należy prowadzić skrupulatnie i wyeliminować dostrzeżone uchybienia formalne.	Proces dyplomowania i związana z nim dokumentacja prowadzone są zgodnie z obowiązującymi przepisami; od roku akademickiego 2015/2016 recenzje prac dyplomowych wykonywane są w systemie USOS – nakładka APD; dokumentacja przebiegu studiów prowadzona jest w systemie USOS (indeks elektroniczny, protokoły zaliczeń) – jest ujednolicona w skali Uczelni i zgodna z zobowiązującym Regulaminem Studiów;
Proces opiniowania studentów przez przyszłych pracodawców wymaga dopracowania w zakresie poziomu kształcenia i umiejętności aplikacyjnych - brak jest sformalizowanego systemu zbierania opinii wśród potencjalnych i rzeczywistych pracodawców absolwentów geografii o poziomie ich kształcenia i nabytych umiejętnościach. Brak też systematycznych konsultacji (są sporadyczne, okazjonalne) z ewentualnymi pracodawcami, przedstawicielami rynku pracy oraz różnych organizacji w których studenci mogą znaleźć zatrudnienia.	Opinie potencjalnych i rzeczywistych pracodawców pozyskiwane są podczas spotkań z interesariuszami, jednostkami, które przyjmują studentów na praktyki oraz podczas zebrań otwartych z pracodawcami, w których uczestniczą studenci (np. w roku 2016 z udziałem Dyrektora i pracowników Kujawsko-Pomorskiego Biura Planowania Przestrzennego z siedzibą we Włocławku);
Zakres i natężenie badań naukowych oraz współpraca międzynarodowa są słabszymi elementami działalności Instytutu Geografii	W składzie kadry naukowo-dydaktycznej znajdują się pracownicy samodzielni z renomowanych uczelni ukraińskich, co stanowi

UKW. Proces internacjonalizacji studiów geograficznych jest na niskim poziomie.	pierwszy krok w kierunku podpisania umowy o podwójnym dyplomowaniu z Narodowym Uniwersytetem w Chmielnickim (Ukraina). Ponadto Instytut Geografii umożliwia studia w ramach programu Erasmus+. Istnieje możliwość odbywania praktyk zawodowych w krajach Unii Europejskiej np. we Włoszech.
Baza lokalowa kierunku do prowadzenia zajęć dydaktycznych wyposażona jest w stopniu minimalnym aby zapewnić realizację zaplanowanych efektów kształcenia. Wymaga znacznego poszerzenia w sprzęt pomiarowy i utworzenie specjalistycznych laboratoriów zapewniających osiągnięcie przez studentów umiejętności obsługi nowoczesnej aparatury pomiarowej do analiz stanu środowiska. Biblioteka wymaga doposażenia w geograficzne czasopismach naukowe, nowe stanowiska komputerowe ogólnie dostępne dla studentów z dostępem do baz danych i katalogów czasopism on-line. Infrastruktura informatyczna budynku Instytutu Geografii wymaga szybkiego zakończenia zaplanowanych inwestycji.	Budynek Instytutu Geografii należy do grupy częściowo wyeksploatowanych. Działania podejmowane przez Władze Wydziału zmierzają w kierunku przeniesienia się do nowej siedziby (obecny budynek przy ul. Mińskiej 15 został wyceniony i przygotowywany jest do sprzedaży). Pozyskane środki finansowe mogą stanowić wkład do rozpoczęcia procesu inwestycji. W okresie przejściowym przewiduje się funkcjonowanie Instytutu Geografii w budynku przy ulicy Ogińskiego. W roku ubiegłym uruchomiono nową pracownię komputerową (sala nr 12), która zapewnia dostęp do baz danych i oprogramowania umożliwiające dokonywanie różnego typu analiz z wykorzystaniem technik GIS.

Przewodniczący Zespołu Oceniającego

Prof. dr hab. Leszek Nogowski